

**Augustini Barbosae ... Collectanea doctorum tam
veterum, quam recentiorum, in ius pontificium universum**

In Qvo Dvo Priores Decretalivm Libri Continentvr

Barbosa, Agostinho

Lugduni, 1669

2. De constitutionibus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95263](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-95263)

De Summa Trinit. & Fide Cath. Tit I. 9

tit. 7. c. 1. §. 12. Martin. Polac. in historia sub Federic. I. & Eugenio II. I. Sixtus Senensis l. 4. Bibliotheca Fascicul. temporum in Alex. I. I. anno 1164 Math. Palmer. in chron. anno 1186. Robert. Aurel. l. 1. rerum medicarum c. 3. Illesc. in historia Pontif. lib. c. 27.

Hic est ille Ioachimus, qui ante institutos Ordines Dominicanorum, & Franciscanorum, iussit S. Franciscum, & S. Dominicum Venetiis depingi in templo S. Marci supra ostium ariarii publici eo habitu, quo postea vii sunt, addidit præterea S. Francisco quina Christi vulnera, propterea omnia adhuc videntur in eodem Templo opere missio, referunt Posseui. vbi supr. Chronic. Minor. p. 1. l. 10. c. 3. Ribaden. in vita S. Francisci 4. Octobris.

Vnde notatur hic text. ad hoc, quod si aliquis cognoscens errorem se corrigit, vel corrigi paratus sit, non potest dici haereticus pertinax, nec vt talis Curiae seculari relaxari, vt per Palat. in alleg. heresis, §. 4. col. 2. post med. quia vt quis censetur in haeresi perfecta lapsus, inter multa, quæ requiruntur illud præcipuum est, quod in ea haeresi sit pertinax, nam quovisque pertinacia non adeat, forma haeresis non est perfecta, non obstante quod adit error intellectus voluntarius, concordant text. in cap. dixit Apostolus 2. 4. q. 3. cap. vnic. hoc tit. in 6. Clem. vnic. eod. tit. Turrec. lib. 4. de Ecclesia. p. 2. c. 1. & 1. D. Antonin. in sum. p. 2. tit. 12. cap. 1. in princ. Simanch. de Catholicis infisi. tit. 31. n. 7. Franc. Torreblanca in epistola delict. lib. 3. c. 8. n. 23. Ant. Ricciul. de Iure personarum extra gremium Ecclesie existentium, l. 5. c. 1. n. 14. Sanctarel. de heresi c. 1. à n. 7. Menoch. conf. 8. 2. n. 171. & n. 174. resoluti, quod afferens se paratum emendare & corriger, & quod vult credere. quod credit Ecclesia Catholica Romana, fugit hoc pertinaciae vitium. In quibus autem differant peruerterantia, pertinacia, & obstinatio differit Ricciul. d. 1. b. 5. c. 2. in princip. Hinc Abbatis Ioachimi errores permulatos damnavit Ecclesia, eius autem personam non vti- que, eo quod suis litteris, (vt habetur in hoc text.) omne peruertere damnavit dogma, sequi illam fidem tenere confessus est, quam tenet Romana Ecclesia, & id est licet opinio suisset eronea, nihilominus ex quo eam subiecti Ecclesiae, fides est eadem, quam habet Ecclesia, Anton. Ricciul. d. lib. 5. c. 4. num. 3. Hinc etiam proficitur illud aliud, quod Doctores consulunt, vt expedit semper protestationem antecedere, aut subsequi disputationem, aut aliquam compositionem, namque disputantem, aut scribentem illa iunt, eximite ab haeresi, vt docent Albert. de assertiōnib. Cathol. q. 12. n. 10. & q. 19. n. 13. Zabarel. in Clem. l. 8. porro, n. 5. de Sum. Trinit. Barthol. Verona caut. 155. Rojas de hereticis. p. 1. n. 6. 2. Nauar. conf. 6. incip. Hypothes. n. 14. de hereticis. Decian. conf. 8. incip. grauia sunt. n. 1. 8. vol. 1.

Quia cunctorum fidelium mater est, & magistra. Notatur ad hoc quod Romana Ecclesia omnium aliarum, omniumque fidelium mater est, & magistra; ideoque Concil. Florent. sub Eugenio IV. pro Graecorum vni- nione celebratum hanc protulit sententiam. *Definimus sanctam Apoſtolicam Sedem, & Romanum Pontificem in uniuersum orbem tenere primatum, & ipsum Romanum Pontificem successorem esse D. Petri Principis Apostolorum, & verum Christi Vicarium, totiusque Ecclesia caput, & omnium Christianorum patrem, ac Doctorem existere.* Vide Cordub. in questionario l. 4. q. 1. art. 2. Mendoz. in quast. quolibet. q. 4. Scholast. §. 4. Turrec. de potestate Ecclesia. lib. 2. cap. 36. Can. de locis Theologicis lib. 2. cap. 4. Couar. lib. 4. variar. c. 1. num. 1. Bann. in t. 2. Thoma q. 1. art. 1. concl. 1. Card. Bellarm. tom. 1. de Romano Pont. c. 12. cum seqq. Card. Tusch. practic. concl. tom. 7. lit. R. concl. 36. 3. Card. Manica de conjecturis ultim. volum. lib. 8. tit. 6. n. 4. Jacob. de Graffis tom. 2. consil. lib. 1. 10. de clericis non residentibus conf. 1. n. 5. Valer. Reginald. in praxi fori pœnit.

lib. 1. n. 22. Fr. Paulin. Berti Lucensis in praxi criminale Regularium tit. 2. c. 14. n. 4. Ego ipse in meo tract. de officio & potestate Episcopi p. 1. iii. 3. c. 2. n. 14. Quod quidem Primatum super aliis Ecclesiis Romana accepit non ab Apostolis, & Concilis, sed ab ipso Domino, cap. Sacrosancta 20. dist. cap. quamvis 21. dist. cap. rogamus 24. q. 1. cap. per venerabilem, qui filii sint leg. cap. fundamenta de elect. l. 6. Can. de locis Theolog. lib. 6. c. 1. vers. 1. Catar. in reg. peccatum. p. 2. §. 9. n. 5. vers. quanto ratione, Bursat. conf. 109. n. 2. cum seqq. Nauar. de Indulgent. notab. 23. n. 1. Greg. Lop. l. 2. glo. 2. tit. 5. part. 1. Azor. in istis moral. p. 2. lib. 3. c. 30. vers. 1. secundo obitios. & lib. 4. cap. 11. vers. deinde Pelagius. Soar. de legibus lib. 4. c. 3. n. 10. Quicquid haereticis, & nouatores in Christum ac Diuinum eius Vicarium, Ecclesie Principem, ac omnium nostrorum Rectorem, patrem atque pastorem canina rabie perfusi blasphemis, & conuictis lacessere non definant huinsmodi potestatem ei denegantes quo se sua crimina tueri arbitrantur, quorum primus (quod ego scio) fuit Ioannes de Hus, cuius defensionem postea suscipiens Martinus Lutherus, eo quod in Concil. Constantien. concrematus fuisset, in ipsum Pontificem Divinam Majestatis Vicarium, & vices Dei in terris gerentem blasphemio ore oggant, sed illum strenue confutauit Episcopus Ioan. Roffensis art. 2. 5. qui eo fuit ab haereticis decollatus, vt tradit Alphon. à Castro de insta heret. punir. lib. 5. c. 4.

Dogma imp. A marie.] Quæ fuerint ista peruersissima Almarici dogmata referre Fr. Francisc. Longus loco proxime citato.

In glo. [Florensi Monasterio.] Notatur ad hoc, §. quod omnes haereticorum libri absque ullo deleitu profus sunt vitandi, vt per Couar. variar. lib. 4. c. 17. n. 18. princ. Ant. Ricciul. c. 17. de Iure personarum extra gremium Ecclesie existentium, lib. 5. c. 21. & c. 23. n. 1. vbi regulam constituit quod Autore damnato libri quoque eius damnati censemur, & resolument Doctores in 9. cap. fraternitatis de hereticis. Albert. q. 2. de hereticis. n. 13. Penia in directorium Inquisitorum p. 2. comment. 3. vers. 1. damnato. At libri Autoris damnati licet non valeant allegari tanquam autorizables, possunt tamen aliquando vt rationabiles adduci, si boni sint, Albert. d. q. 12. n. 13. Alphon. de Castro de iusta haereticorum punitione cap. 17. vers. quidam forte dicent. Quicquid aliud censemur Penia d. commento 3. Illud tamen verum est, Autore damnato eius libros damnari, siue boni, siue mali sint. Butr. in dicto cap. fraternitatis sub n. 3. vers. 1. Jo. Albert. de agnoscere d. assert. q. 12. ex n. 13. Rojas singul. 2. 2. 4. Torreblanca de Magia lib. 3. de criminis pauc. c. 1. 5. num. 5. & procedit siue libri circumferantur impressi, siue manuscripti, vt per text. in cap. nouerit, de tent. excomm. relouent Vgolin. de censuris p. 2. glo. verbos. ac eorundem libros, vers. quarto in excommunicationem incidunt, Sanch. in praecipa Decalogi l. 2. c. 10. n. 28. Farina in tract. de heresi q. 180. n. 3.

De Constitutionibus.

Tit. II.

VPER hanc rubr. scripsierunt Collect. Zabarel. Bellam. Io. Andr. Imola. Mariana. Barbat. Ripa. Martin. Vrani. Innoc. Felin. Panor. Burr. Petr. Greg. Aret. Petr. Alphon. de Vafconel. in harmonia rubra. Alex. de Neno. Petr. de Raenna in compend. Iuris Can. Ioan. de Londris in Breuario Sanctorum Canonum. Steph. Ranchin. in continuat. titulor. Decretal. Dan. Venator. in analysi

10 Collectanea Doct. in lib. I. Decretal.

animali si metodica Iuris Pontif. Martin. Mense ritus in episcopali Decret. Guillelm. Durand. Specul. in Breviario auro Iuris Canon. Goffred. & Host. in summa huius rit. Alex. Casan. & Anataf. Germon. in parat. iis ad quinque libros Decret. Carthag. in exposit. Iuris Can. Zipe in analytica postrema Iuris Ecclesiast. enarrat. nonissime Ioan. Honor. lib. 1. Sum. in Decret. omnes sub hoc fit. & 10. 1. repetitionum in Iure Canonico ad 1. Decretal. librum. Bolchius Codex Papenf. Ioan. Bapt. Ferrerius, Vincent. Anton. Burgos Hispan. Franciscus Coscius Senensis, Andreas ab Exea, Quintil. Mandos. in appendice, Hipp. Riminiad. Ferrariensis. Nonissime Lel. Mancin.

De constitutionibus tractatus in lucem ediderunt Albertus Brunus, & Cornelius Benincasus, de const. Gallia cum com. Petr. Rebiff. & Nauar. tom. 1. cons. sub hoc tui Say. in floribus decisi. sub eodem.

S V M M A R I V M.

- 1 *Iuris Canonici statuta ligant omnes.*
- 2 *Canonum statuta omnes ligantur.*
- 3 *Amplia procedere etiam in ipsis S.R.E. Cardinalibus,*
- 4 *Leges, & constitutiones à superioribus stabilitas omni*
Iure vnu/ quisque adstricetus est feruare.
- 5 *Leges insta quantumcumque humana à superioribus*
insta stabilitas habent vim obligandi in foro anima
ad culpam mortalem, vel venialem iuxta materia
grauitatem.
- 6 *Principes licet quoad vim coactuam suis legibus solu*
tus sit, quoad vim tamen directuam leges suas in
conscientia feruare tenetur.
- 7 *Index non ad librum, sed secundum communem, &*
magis receptionem Doctorum opinionem tenerur iudi
cavere.
- 8 *Opinio illa presuminitur verior, qua à maiori parte Do*
ctorum recepta existit.
- 9 *Opinio communis nou est preferenda illi opinioni qua*
validioribus, ne melioribus rationibus mittitur.
- 10 *Opinio communis non prefertur illi opinioni, qua faret*
anima.
- 11 *Marimonialibus in causis propter illarum fanorem*
possimus recedere à communis opinione.
- 12 *Opinio à praeceptoribus recepta potest sequi, communis*
omissa.
- 13 *Confilia an sint lecturis anteferenda.*
- 14 *Opinio probabilis in foro Conscientia sequi potest, reli*
ta probabiliore.
- 15 *Bartholi auctoritas maxima est.*
- 16 *Bartholus Iucerna, & Iuris Civilis illuminator.*
- 17 *Glossarum auctoritas & fides praestantissima est.*

C A P. Canonum statuta. I. Ex Concil. Melden.

Canones ligat omnes excepto Papa, & in iudiciis Ecclesiasticis, & actionibus ciuilibus nemo suo senfu, sed horum auctoritate duci debet. Colligunt ex Ordinari. Abb. antiqu. Collect. Bellarm. Zabarel. Innoc. Ioan. Andr. Imola, Barbat. Aretin. Bernard. Compostel. Panorm. Anania. Butri. Felin. Dec. Hoff. Anchiar. Berol. Henric. Martin. Vranus. Mantua. Petr. Greg. Alex. de Neu. Cened. Collect. 8.2. nonissime Lelius. Mancinus Vivian. in ratione primi libri Iuris Pontif pag. 17. Alagona in compen. Iuris Canon. pag. 4. remissione Ximen. in concordant p. 1. & 2. & Casal. in annot. & tom. 1. repetitionum in Iure Canonico ad 1. Decretal. librum. Petr. de Anchiar. Ioan. Baptista Ferrer. Antonius Burgos. Andr. ab Exea. Benedict. Canophilus Sangrinus. Quintilian.

Mandos. in appendice, & Hippol. Rimini. Desumpnus & ex Concil. Meldensi c. 11. refertur à Burchard. lib. 1. In c. 171 & ab Ant. Aug. collect. 1. Decretal. lib. 1. titul. 1. cap. 1.

Ab omnibus.] Notatur ad hoc quod Canonum statutis omnes ligantur, ut per Duen. reg. 79. Bernard. reg. 38. Menoch. de arbitr. cau. 380. Azued. lib. 4. n. 6. tit. 16. lib. 1. noua recip. Morla in emporio Iuris p. 1. tit. 1. in predict. n. 6. Cened. ad Decret. collect. 8.1. n. 1. vbi n. 2. subdit, quod non dicuntur transgressores legum non servantes leges vnu non receptas.

Amplia principalem conclusionem, vt procedat etiam in ipsis S.R.E. Ecclesiæ Cardinalibus, Azor. inst. mor. p. 1. lib. 5. cap. 11. q. 5. Iure enim tam Diuino quam 4. naturali, & humano obligatus & adstrictus vnuquisque est ad seruandas leges, & constitutiones à suis superioribus stabilitas, & sanctitas. Catri de lege penalib. lib. 2. c. 1. conc. 1. Nau. in rub. de indic. n. 99. Farin. in praxi crimin. p. 1. q. 17. n. 4. Fr. Emman. q. Regul. tom. 1. q. 1. art. 3. Aldrete de religiosa disciplina invenia, l. 1. c. 14. n. 2. Et ipsa leges iusta, quantumcumque humana à superioribus iusta stabilitate habent vim, obligandi in foro anima ad culpam mortalem, vel venialem iuxta materiam graviatem.

Principes licet quoad vim coactuam suis legibus solutus sit, quoad vim tamen directuam leges suas in conscientia feruare tenetur.

Index non ad librum, sed secundum communem, & magis receptionem Doctorum opinionem tenerur iudicavere.

Opinio illa presuminitur verior, qua à maiori parte Doctorum recepta existit.

Opinio communis nou est preferenda illi opinioni qua validioribus, ne melioribus rationibus mittitur.

Opinio communis non prefertur illi opinioni, qua faret anima.

Marimonialibus in causis propter illarum fanorem possimus recedere à communis opinione.

Opinio à praeceptoribus recepta potest sequi, communis omissa.

Confilia an sint lecturis anteferenda.

Opinio probabilis in foro Conscientia sequi potest, relata probabiliore.

Bartholi auctoritas maxima est.

Bartholus Iucerna, & Iuris Civilis illuminator.

Glossarum auctoritas & fides praestantissima est.

Vnde Princeps omnino liber non est à legis sua obsecratione Say in clavis Regia, lib. 1. c. 4. num. 3. & 4. Nam licet quoad vim coactuam, & penas in foro exteriori suis legibus solutus sit, Princeps ff. de legibus, l. digna vox, C. cod. iii. ex Iure tamen & aequitate naturali Diuina quoad vim directuam leges suas in Conscientia feruare tenetur, D. Thom. 1. q. 9. 6. art. 1. ad 3. Sot de inst. lib. 1. art. 7. concil. 3. Corras. lib. 1. miscel. c. 25. Conar. in c. alma. p. 1. s. 1. n. 3. & 4. Nau. in c. si quando, de rescript. except. 8. n. 12. & 13. & in apolog. de redditibus. q. 1. n. 3. & in rubr. de indic. num. 100. Roland. conf. 13. n. 3. 3. cum seqq. vol. 3. Granad. in p. 1. controu. 7. tralst. 3. p. 1. disp. 6. seq. 1. n. 6. Began. in Sum. Theolog. p. 2. tralst. 3. cap. 6. q. 12. Joan. de la Crux in direct. Conscientia in proem. dub. 3. concil. 2. Diana resol. moral. p. 1. tralst. de legibus. resol. 10. Mendoza de paci. lib. 5. c. 5. g. 2. à n. 2. 8. Calistus Ramirez de lege Regia. 8. 2. n. 10. Mench. conf. 3. 2. n. 6. 4. & ar. 4. tr. q. 7. n. 70. Mench. illyfr. lib. 1. cap. 1. n. 1. 9. & sequent. & cap. 2. num. 1. & cap. 6. num. 1. & 2. 1. 2. 3. 4. 5. 6. Mexia in tr. tassa panis, conclus. 5. n. 52. Bellug. in speculo Principium. rubr. 1. 1. §. restat. n. 1. Cujac. 1. 1. obseru. 2. 5. Fachin. lib. 1. controu. c. 1. Brum. à Sole in locis communibus, verbo Princeps Jo. Seraphin. de privilegiis Iuram. primit. 1. 46. n. 1. Surd. de alimento. tit. 1. q. 1. n. 10. cum seqg. Matien. ad 1. 3. glof. 2. num. 2. tit. 1. 1. lib. 5. noua recipilat. Hanc in de resignat.

De Constitutionibus. Tit. II.

11

resignat.lib. 3.q.1.n.26.cum seqq.Sayt.in clavi Regia lib.3.
c.4.n.10.Bobadil.in sua politica, lib.2.c.10.n.5. Morla in
emporio Iuris, sp.1.tit.2.q.1. per totam. P.Ioan.Pineda in
Iob.10.2.c.34.vers.18.pag.637.Azor d.lib.5.c.11.col.395.
Soar.de legibus,lib.3.c.32. Gonzal.Mendez de Cabed.
diversorum Iuris argum.lib.3.c.1. sub n.3. Georg. de Ca-
bed. Lusit. decisi.7.p.2. nouissime Illustriss. D. meus
Roder.à Cunha in comment.ad c. dist.9.& me citato in
hocloco D. Mari Cutel.de donat.inter par. fil. tract.1.
disp.1.p.6.n.13.

7 Nemo suo sensu,&c.] Ergo Index non ad libitum, sed
secundum communem & magis receptam Docto-
rum opinionem tenetur iudicare, vt per Guid. Papæ
q.277.Bernard. reg.107. Gratian. reg.252. Anton. Co-
rac.in tract. de commun opin. in prefat.ex n.27. Hoied. de
incomp. benefic. p.1. cap.1. ex num.6. Burg. de Pace in
procem. legum Tauri ex num.151. Alciat. reg.1. præf.51.
Petr. Magdal. de numero testim. in testam. p.1.c.16.ex
n.50.Cott. in memorab. verbo opin. communis , pag.625.
Rebuff. in auctb. habita, C. ne filius pro parente, verb. examina-
tionem vers.5 pag.579 in fin. Fichard. Villah. Soar. & alij
commun. opin. lib.1.tit.17.num.421. cum multis seq. Viui.
tom.2. commun. opinion. lib.7.tit.12.n.20 in priv. Menoch.
de presump. lib.2.q.71.num.72. Seraphin. de priuileg. In-
ram. primit.17.num.16. Surd. de alment. tit.9. quast.44.
num.60.Gutier. præf. lib.3.q.13.num.34.Petr. Cauall. in
tract. de omni genere homicidii. num.373. Aloys. Ricc. in
collect. decisi part.4.collect.8.2. Amat. Roder. in præf. de
modo & forma viuendi , seu examinandi processum cap.10.
num.34.

8 Etenim opinio illa praesumitur verior, adeoque in
indicando sequenda erit , que à maiori parte Docto-
rum recepta existit, pulcherrimi in id tenuis sunt in l.
athletas 4 in princ ibi, & generaliter ita omnes opinantur,
ff. de his qui non infam. Ita vulneratus. in princ ibi, dicitur
vulgo, ff. de leg. Aqu. vnic. ibi, sive crebrior apud veteres
opinio est ff. de offic. questor. I. diu fratres 17.ibi, plures
etiam Iuris auctorum, ff. de iure patron. Princip. Instit. de
hæred. insit ibi, secundum plurium sententias.

9 Communis tamen opinio non est præferenda illi
opinioni, que validioribus, & melioribus rationibus
nititur, Fichard. d. tit.17.n.24.pag.251. Farin. in praxi
crimin. p.1.q.15.n.56. Marta de Iuris dcl. p.2.c.6. num.6.
& 7.vbi subdit nullum Doctorem posse fundare opi-
nionem contra Ecclesiast. Nec est præferenda illi
opinioni, que faret anima, idem Marta d.p.2.c.7.num.

11 29. In causis etiam matrimonialibus propter illarum
fauorem possimus recedere à communi opinione.
Felin. in c.1.n.1. vers. singularis, ut licite non constet. Cott.
in memorab. verbo mptiarum pag. mibi 618. Menoch. de
12 presump. l.1. præf.71.n.30. Sic denique omissa recepta
communi Doctorem opinione possimus in iudican-
do sequi opinionem illam , quam aliquando Præ-
statores colendissimi veram esse affirmarunt secundum
Ferret. conf. 31. Rebuff. de priu. Scholar. priu. 72. &
in auctb. habita Cod. ne filius pro parente , verb. examina-
tionem, vers. nonum , pag.180. Menoch. d. lib.2.præf.71.
num.51.

13 Et quia Doctores legendi magis nituntur veritati
quam consulendo , quia in rectura cesser. affectio, &
cupiditas artis, ob id si reperiuntur opiniones contra-
ria, potius standum est opinioni, quam Doctor in le-
gendo sequitur, quam ei, quam in consulendo tenet,
vide Cranet. de antiqu. temp. p.8.1.n.50. in fine. & in §.
propositum nostrum princ pale n.4. Neuiz. in Sylla nupt.
lib.1.n.26 Boer. decisi.155.n.24. Brunor. à Sole in q. le-
galibus. q.44.n.6. Menoch. d. præf.71 ex n.48. Fichard. d.
tit.17.n.429. pag.251. Flamin. Paris. de resignat. benef. to.2.
l.11.q.10.n.31.

14 Quando tamen super aliquo dubio sunt diuersæ
Doctorum opiniones, vna probabilit, alia verò pro-

babilior, licet tam Iudici quam cuius privato in foro
Conscientiae sequi probabilem , reliqua probabilitatem.
Vnde Neuizan. in Sylla nupt lib.6. n.4. Aym. Cranet.
conf.135. n. 40. in princ. Burg. de Pace in procem. legum
Tauri n.16 2. & n.402. Menoch. de arbitr. casu. 177. n.7.
& casu 339. n.19. Armil. in sism. verbo opinio. num.2. & si-
nam qui sequitur. Sot. de Instit. lib.3.q.6.art 6.ad 4 arg.
Medin. 1.2.q.19.art.6.vbi Lorca disp.39. Gutier. Camo-
nic. lib.1.c.13.ex n.23. Arag. 1.2.q.63.art.4. vbi Salom.
controv. 2 & Bañes q.10.à 1 Salas 17.8. disp. unica scil.6.
Valent. tom.3. disp.5.q.7. puncto 4. Soar. tom.4. de Pænit.
disp.22.scil.9. & to.5. de censur. disp.40 scil.5.n.6. Sanch.
de Matrin. lib.2. disp.41.m.30. & lib.3. disp.10.num.4. &
lib.8. disp.6.n.18.

De auctoritate opinionum Bartoli, &c de eius lau-
dibus plura tradunt Tiraq. in L. si unquam, princ. n.154.
C. de reuoc. donat. & ad l.3. cornub. glos. 1.n.9. Grammat.
decis.6 ; num.15. Cott. in memorab. libus verbo Iurisferi. pag.486 Auil. ad c.1. Prator. fol. milib. 32. Sylvan. cors. 9.
n.18. Viui. tom.1. commun. opinion. lib.7.tit.12.n.20. vers.
ex quo auctorit. ai Bartoli. Amat. Roder. in præf. de forma,
& modo videndi sen. examinandi processum c.10.n.23. vbi
dicte fuisse Lucernam. & Iuris Civilis Illuminatorem.
Mart. de Iuris d. parti. 1. ap.26.num.71. & in votis nouiss.
decis. voto 6. num.6. vbi attestatur adeste constitutio-
nem in tota Hispania quod Bartoli doctrina habe-
tur pro lege, & apud nos est Ordin. Regia lib. 3. tie
6+§.1.

De glossarum autoritate , & fide præstantissima
vide Franc. Viui. lib.2.opin.398.ex 7.38. Roland. conf.
14.ex n.39. & conf.73.n.13. vol.3. Petr. Magdal. de
numero testim. in testam. p.3.c.2.n.87. Mafcard. de pro-
bar. conc.8.42. & conc.11.38.n.15. cum seq. Plures refert
Cened. ad Decretal. collect. 18. n.6. quibus addo Viui.
tom.2. commun. opinion. lib.7.tit.12. de pena Iudic. qui ma-
lè indic. n.20. vers & licer similiter, Barthol. Bolognin.
in repet. auth. habita n.2.58. C. ne filius pro parente. Auil. ad
c.1. Prator. verbo fil. n.15. Morl. in emporio Iuris, sp.1.tit.1.
q.12.n.3. Ceuall. commun. contra commun. in prefato
n.61. cum seqq. Cened. præf. & canq. lib.1.q.8.n.19.
Amat. Roderic. d.c.10.n.3. Carrafe. in explicat. ad ali-
quas leges Recopil. c.11.p.2.num.122. cum seqg. Franc. à
Soula in repet. l. famina. ff. de regul. Iuris p.1.n.2.52. vbi
multa de glossis Acurlj.

S V M M A R I V M .

- 1 Constitutio respicit futura , & non præterita.
- 2 Lex non extenditur ad præterita , sed trahitur ad fu-
tura.
- 3 Lex noua Iuris antiqui declaratoria quando extenda-
tur ad præterita.
- 4 Lex non obligat ignorantes.
- 5 Decretum irritans ligat etiam ignorantes quoad actus
nullitatem, non verò quoad poenam.
- 6 Lex seu constitutio non habens decretum irritans , ve-
liget, necessarium requisitum est, ut fiat illius publi-
catione.
- 7 Referuntur decisio Sacra Rota.
- 8 Lex ligare non potest nisi à die publicationis; vel post
duos menses postquam fuit promulgata.
- 9 An ante duorum mensium lapsum scientes liget, ostendit-
ur.
- 10 Leges Summi Pontificis vim aduent obligandi quam
primum in Curia Romana publicantur.
- 11 Lex non presuminatur promulgata, nisi id probetur.
- 12 Pœnam non meretur quod legitime factum est.
- 13 Pœna presupponit culpam.
- 14 Culpa vbi non est, non potest esse delictum , nec pœna.
- 15 Peccata suos tenere debent autores.
- 16 Nemo prænatur Iure suo sine culpa.

€ A

C A P. Cognoscentes. II. Greg.

Constitutio respicit futura & non præterita. Colligunt ex Ordinat. Abb. antiq. Collect. Zabarel. Bellam. Joan. Andr. Anchær. Imol. Innocent. Anania. Dec. Hofst. Felin. Panorm. Barbar. Arctin. Butr. Beroi. Alexand. de Neuo. Henric. Martin. Vranus. Mantua. Petr. Grego. Compoftel. Cened. collect. 1. Viuian. in ratione primi libri Iuris Ponit. pag. 17. Alagona in compendio Iuris Can pag. remissus Ximen. in concord. p. 1. & 2. & vol. 2. repetitionum in Iure Canonico ad primum Decretalium librum. Anton. Burgos. Andr. ab Exea. Franciscus Coelius. Quintilian. Mandos. in appendice. Desumptus est ex D. Gregor. lib. 7. epist. 35. ad Fortunatum Episcopum. referunt ab Anton. August. collect. 1. Decretalium lib. 1. tit. 1. c. 2.

2. Hanc eandem conclusionem ex hoc tex. deflumunt & multipliciter declarant Bernard. Diaz reg. 136. alias 137. Burlat. conf. 214. n. 21. cum seq. vol. 2. Ruini. conf. 76. n. 10. vel. 5. Magno Lucensi dec. 88. Alderan. Mafcard. de interp. statut. q. vti. Bellug. in specul. Principum rub. 41. §. leges Regni. n. 15. vers. primus est. Capillin. millelog. 607. Burg. de Pace l. 3. Tauri. n. 37. Calcan. conf. 15. n. 13. & seq. Caular. dec. 125. n. 9. Castron. conf. 34. in princ. lib. 1. Sylvest. verbo lex. q. 23. Garc. reg. 195. Tiraq. in pref. de retraetu lig. à n. 18. & de Iure primog. 9. 43. n. 17. Menoch. de arbitr. lib. 1. casu 18. n. 1. & 26. Cou. lib. 3. var. cap. 13. n. 4. Sebata. Med. in tract. de legibus. part. 4. q. 15. Nau. in c. cum contingat. de rescripti excep. 14. Brun. à Sole in locis communibus. verbo. lex. 1. 3. & verbo. statutum 63. Matien. lib. 3. glos. 16. tit. 10. lib. 5. non recipil. Ar. alfa. Germon. animaduers. lib. 1. c. 1. Perez. lib. 10. glos. 1. col. 1. ante finem. ite. 1. lib. 3. Ordin. Azeudo ad 1. 6. tit. 1. lib. 2. recip. pag. mibi. 157. Morla in emporio Iuris. part. 1. tit. 1. q. 6. per totam. Castill. l. 48. Tauri. glos. de aqua ad latente. Fr. Emmann. Roder. q. Regular. tons. 1. q. 6. art. 17. Azor. in fit. moral. part. 1. lib. 3. c. 16. q. 13. Cardofo in praex. iudicium. & aduocat. verbo lex. num. 13. Henriquez consil. 75. num. 1. Flamin. de confident. q. 1. 2. num. 2. Ferirer. in constitut. Carbalenia. glos. 4. n. 28. Armendariz. in premisso additionis ad recip. legum Nauarr. num. 26. Bernard. Grenae ad practicam Camera imper. lib. 1. concl. 9. n. 4. Don. Christophor. de Pace in Scholiis ad leges Styli. l. 200. n. 1. Ego ipse in tr. Axiom. Iuris. vñfreg. Axiom. 136. n. 22. Illustrif. D. meus Rodericus à Cunha in comment. ad c. præterea 7. num. 3. disf. 28. & latius ad cap. & antiquis ex n. 7. disf. 28. vbi per conclusiones materiam optimè disponit. & exponit. Ioan. de Salas de legibus. quæst. 97. tract. 1. 4. disf. 1. sett. 7. n. 17. & 18. cum seq. Rot. in Sabinen. Castru Montis rotundi. 8. Februarij 1627 coram Reuerendiss. D. meo Coccino Decano. statim post princeps in vers. quænnis. vbi dicit seens esse quando nominatim de præterito. & adhuc pendebitus negotiis cantum sit. Farin. in praxi crimin. p. 4. decis. 10. num. 13. in fine. & ibi addit. lit. F. & latè fragm. crimin. p. 2. lit. L. num. 25. cum seq. Soar. de legibus lib. 3. cap. 14. plures antiquioribus refert Cened. ad Decretal. col. 1. n. 1. non fissim. O. & au. Glorit. resp. 7. num. 26. & 27. vbi cum Magon. d. decis. 88. num. 3. dicit legem non extendi ad præterito iam perfecta. & non extendi ad præterita iam perfecta. & non expectantia perfectionem de futuro. quod quidem ampliat cum Menoch. cons. 240. n. 2. & 4. & cons. 499. n. 21. etiam effectus actus præteriti adhuc pendeat. licet alias seens quando actus de præterito spectat perfectionem de futuro. ad not. per glos. verbo possessum in Clem. 2. de estate & qualit. Felin. in cap. vlt. num. 11. in 5. fallent. inf. hoc tit. Magon. d. decis. 88. num. 12. Hieron. Gabr. cons. 42. vol. 2. Hondoned. cons. 16. num. 19. & seqq. vol. 1. Et quod lex

non trahatur ad præterita iam decisa. puta per sententiam. rem iudicatam. transactionem. iuramentum. solutionem. quietantiam. præscriptionem. & similia. quænnis in eadem lege nominatim & expressa fiat intentio de præteritis. dixi d. Axiom. 136. n. 23. Quando vero lex nona Iuris antiqui declaratoria. extendatur ad præterita. vide Cald. Pereira de potestate eligendi c. 1. l. 1. o. Morla d. q. 6. n. 11. cum seqg. P. Ribadan. in l. pro defensione Societas. IESV. c. 1. Don Christoph. de Pace d. l. 200. n. 1. & 29. vers. oritur. Armendar. vbi proxime n. 4. Alderan. Mafcard. de generat. interp. conc. 1. 2. n. 4. Card. Tusch. lit. L. com. 1. 264. n. 45. & conel. 265. n. 4. latè Farin. fragment. crimin. p. 2. lit. L. n. 1. cum multis seqg. vbi conclusionem. firmat quod lex. constitutio. seu statutum. Iuris antiqui declaratoria trahitur non solum ad futura. sed etiam ad præterita. & n. 52. quadrupliciter limitat. & metipsum d. Axiom. 1. 36. num. 24. Illustrif. D. meus Rodericus à Cunha in comment. ad cap. ex antiquis 9. n. 7. cum seqg. disf. 54.

Ignorantes. J Notatur ad hoc quod lex non obligat ignorantes. Henr. d. conf. 7. 1. num. 7. Aloy. Ricc. in collectan. dec. p. 5. collect. 1. 80. nisi apponatur in ea decretum irritans. cuius natura est ligare etiam ignorantes quoad actus nullitatem. non quoad poenam. c. 1. de concess. probande in 6. cap. si eo tempore. de elect. eod. lib. Bonacol. commun. opin. lib. 1. tit. 18. n. 5. Rota in Vera Dertusen. parochialis 12. Februarij 1593. coram Penia. apud Garc. de benefic. 4. c. 1. n. 90. Mar. Antonin. var. resolut. lib. 1. res. 7. num. 15. Aloy. Ricc. in collect. dec. p. 4. collect. 12. 76. vbi resolut. constitutionem in qua adest decretum irritans ligare ante publicationem. Flamin. de resignat. lib. 5. quæst. 6. num. 220. cum seq. & l. 11. q. 4. num. 4. & quæst. 1. num. 86. Francisc. Galler. in marg. vita casuum conscientia. verb. clausula. Fr. Emmann. q. Regular. tom. 2. q. 7. art. 1. Farin. fragment. crimin. lit. C. n. 672. Cenall. communium contra commun. quæst. 903. n. 14. Cald. Pereira q. foren. lib. 1. quæst. 6. num. 30. & 31. Martha de clausulis. 1. clas. 191. n. 12. & de Iuris dist. part. 4. cent. 1. casu 94. n. 32. cum aliis per me citatis in tr. de clausul. vñfreg. clas. 40. n. 7. & 13. Ad hoc enim. vt lex. seu constitutio non habens decretum irritans liget. necessarium requisitum est. vñfreg. illius publicationis solemnis. & publica. quia lex humana neminem obligat priuquam promulgatur. etiam data scientia. cap. in istis. §. leges. disf. 4. l. finis. de decretis ab ordine faciendis. leges sacratissime. C. de legibus. Nauar. consil. 2. m. 3. & 4. de constit. in vñraque edit. Sebast. Medicis in repet. c. 11. erit autem lex. disf. 4. num. 67. Anton. Gabriel communum. tit. de legibus concl. 4. Azor. d. l. 5. cap. 3. quæst. 1. Greg. de Valentia tom. 1. disf. 7. q. 5. punct. 5. Cened. ad Decretum collect. 1. num. 5. & ad Decretal. collect. 1. num. 3. Nicol. Garcia de benefic. p. 5. c. 8. n. 14. Soar. de legibus. lib. 3. cap. 16. & 17. Say. sub tit. de constit. decis. 1. Anton de Moure in examine Theologie moralis. p. 1. c. 3. §. 4. Steph. Gratian. Marchia decis. 200. num. 10. & seqq. Camil. Borel. in summa omnium decis. tit. 13. n. 22. Illustrif. D. meus Roderic. à Cunha in comment. ad cap. in istis. §. leges. n. 3. Francisc. Coriolan. post tract. de casibus reservatis. vbi de absolutione à casibus Bulla in Cura Domini n. 1. Et ad hoc propositum placet transcribere Rota Romana optimana. decisionem in vñra Calaguritanis beneficij SS. Iacobi. & Andreae. 17. Maij 1593. coram Card. Blanchetto. quæ sic ait: Domini steterunt in decisis. cum enim beneficium. de quo agitur. vacancerit de mensie Februarij 1587. & Motus proprius fuerit publicatus de anno 1519. non potuit ligare. nisi à die publicationis. vel post duos menses. postquam fuit promulgatus. glos. in premisso Clement. & ibi Doct. Dec. in cap. 2. de constit. n. 15. & ibi Beroi. num. 50. Roland. à Valle cons. 8. num. 21. cum seqg. l. 3. Gabr. com. tit. de legibus concl. 4. n. 6. idque etiam

De Constitutionibus. Tit. II.

13

etiam procedit quoad scienter. Bald. l. vni. s. fin. C. de ca-
ducis tollend. Non obstat quod haec procedunt in lege
vniuersali, quia ista, vel est lex vniuersalis illius dice-
cessis, & intrant prædictarum est particularis constitutio
respiciens fauorem Episcopi, & Episcopus potuit
illa non vti, vt fuit decimus; vel saltem requirebatur
publicatio, licet ligaret statim ante lapsum duorum
mensium, vt loquitur Felin. in c. 2. de const. n. 7, allegatus
pro Franc. Non obstat quod decretum irritans ligat
etiam ignorantem, quia est verum, vbi in aliquo loco
est facta publicatio, prout de regulis Cancelleriae tra-
dit Sarnen. in praemio regularum. Et decretum irritans
sempre sequitur naturam dispositionis super qua appo-
nitur. Put. decif. 1. l. Haec tenus decisio. Ex qua aperie-
colligitur, & Iuri est exploratissimi; superioris Principi-
pis constitutionem post duos menses a die publicatio-
nis ligare subditos, sed non abs te dubitari potest, an
ante duorum mensium lapsum scientes liget; affirmati-
vum tenent partem in praesenti. Bald. n. 5. vers. ex prædi-
ctis Panor. n. 7. vers. disceptatio, Imol. n. 5. vers. & adverte,
Felin. col. 4. n. 7. Bero. n. 50. & alij plures, vt per Feder.
Senis, Franc. Domin. Prepos. Panorm. quos referunt,
& sequuntur Rendina in promptuario recept. sent. in fine
tom. 1. in miscel. n. 1. & Azor. d. cap. 3. n. 8. quicquid con-
trarium velint Butr. hic col. 3. n. 17. vers. puto de mente Iuri-
z. Dec. et. num. 16. col. 6. Menoch. de carbir. casu 1. 85.
num. 10. Mau. cons. 1. n. 8. de constituta. Leges vero summi
Pontificis vim habent obligandi, quam primum in
Curia Romana publicantur, & in acie campi Flora, &
ad values Basilica Apostolorum affixe sint, & in
Cancelleria Apost. pro publicatis habentur, Siluest.
verbo, lex. 9. 6. vers. 3. Gomez in praem reg. Cancell. q. 2. ante
fin. Valent. d. punito 4. dub. 2. Azor. dict. cap. 3. q. 3. 3.
Fr. Emman. q. Regul. tom. 1. q. 6. art. 2. in fine. Vtrum
autem legis promulgatio in Curia Principis sufficiat ad
omnes subditos obligandos; vide Soar. de legibus lib. 3.
cap. 17. Salas in similis tractat. disput. 12. sect. 2. Valer.
Reginald. in praxi fori punitent. libro 13. cap. 16.
num. 15. 1.

11 Illud in praesentiarum aduertere oportet, legem non
præsumi promulgatam nisi id probetur, quia promul-
gatio est quid facti, Menoch. de presump. l. 2. pres. 1. n. 2.
& pres. 2. n. 2 quem refert & sequitur Emman. de Valle
de Moura de encant. & ensalmis, sect. 1. c. 5. n. 13 reprobans
opinione Nicolai Garc. de beneficis. part. 2. c. 1. n. 44.
contrarium tenentis.

12 In glof. [Culpa.] ibi (quia quod legiūm factum est
pœnam non meretur.) Vide Card. Tusch. præf. concl.
tom. 6. lit. P. concl. 2. 08. Campan. in diversorio Iuris Can.
rub. 1. 1. c. 3. 3. n. 26. vers. insuper, Flamin. de confident. q. 5.
n. 47. Marc. Anton. var. lib. 1. resolut. 4. 2. n. 2. Nam pœna
præsupponit culpam, D. Thom. 2. 2. q. 108. art. 4. in solut.
& cap. 2. q. 87. tit. 7. & 8. Sot. de iustitia lib. 1. q. 6. art. 5.
col. 2. vers. profecto, & vers. verumtamen, Sylvest. verbo,
pœna, num. 2. 5. Cou. var. lib. 2. cap. 8. in princ. & num. 1.
vers. tertio. Surd. decif. 2. 77. num. 19. Guttier. canon. lib. 2.
cap. 30. num. 12. cum seq. Cened. ad Sextum collect. 1.
num. 2. citata per me in tract. Axiomatum Iuris vñfr.
14. Axiom. 18. 1. n. 1. Et vbi non est culpa, non potest esse
delictum, cap. cum voluntate, de sententi. excom. Perett. in
Extra. ambitiosa, de rebus Ecclesiæ non alien. pag. 94. n. 30.
& per consequens nec pœna, l. si putator, ff. ad legem
Aquil. c. sine culpa de regulis Iuris in 6. Thom. de Tho-
masfetis reg. 28. 3. Ioseph. Aldrete de religiosa disciplina
tuenda, l. 2. cap. 10. num. 8. citata per me Axiom. 62.
num. 2.

15 In ead. glof. ibi (& peccata suos debent tenere autores.)
Vide Cald. Pereira q. forensium in comment. ad l. vñricam,
C. ex delictis defunctorum, part. 3. num. 8. Surd. de alimen-
tis, tit. 1. q. 3. 8. n. 20. Farinac. in praxi crimin. part. 1. q. 23.
num. 1. Bertazol. in repet. l. si quis maior, C. de transact.
Tom. I.

num. 11. Elscobat. de ratiocin. cap. 42. num. 7. Cardin.
Tusch. tom. 6. lit. P. concl. 2. 12. metipsum d. Axiom. 62.
num. 1.

In ead. glof. ibi, (Nemo priuatur Iure suo sine culpa.) 16
Vide in libello de principiis utriusque Iuris lit. I. num. 50.
Sanch. de Matrim. lib. 9. disp. 32. num. 6. Ex causa tamē,
etiam absque culpa, diuino & humano iudicio pœna
inferrur, vt in Iuribus hic citatis, qua adducit Cour.
lib. 2. var. 8. n. 1. vers. 1. An iuste, & quando innocens
ob alterius crimen & delictum puniri valeat, vide ple-
nissime citatos per Cened. & collect. 1. n. 2.

S V M M A R I V M.

- 1 Connexorum de uno statutum ad aliud connexum ex-
tenditur.
- 2 Declaratur auctoritas Apostoli ad Hebreos, cap. 7.
- 3 Ab uno connexorum fit extensio ad alterum.
- 4 Connexa dicuntur individua, & reputantur unum.
- 5 Ubi est eadem ratio, ibi debet esse idem Ius.
- 6 Ubi est eadem ratio, ibi dicitur adesse eadem lex non
extensio, sed comprehensio.

C A P . T r a n s l a t o . III . D . A u g u s t .

E xtensio fit ab uno connexorum ad aliud, ex quo,
Ex translato Sacerdotio, legis translatio fit colligit
ex Ordin. Abb. antiq. Collect. Zabarel. Bellam. Ioann.
Andr. Imola. Innoc. Anania. Dec. Holsien. Felin. Panor.
Barbat. Aretin. Anch. Butr. Alexand. de Neu. Henric.
Martin. Vranius. Mantua. Perr. Greg. Compost. Vitian.
in ratione primi libri Iuris Pontificij, pag. 18. Alagona in
compen. Iuris Can. pag. 4. remissiu. Ximen. in concord. p. 1.
& 2. & Calal. in annot. & vol. 1. repetitionum in Iure Canoni.
ad primum Decret. librum. Quintil. Mandos. in appendi-
dice, refertur ab Antonio Augustino collect. 1. Decretal.
lib. 1. tit. 1. c. 4.

Translat. Sacerdotio, &c.] D. Paul. ad Hebr. c. 7. quem
explicat. Sot. de Iustit. lib. 2. q. 5. art. 4. & q. 6. art. 1. Cou.
lib. 1. var. c. 17. n. 1. Perez l. 5. vers. queritur deinde vige simo
quinto. tit. 4. 1. 8. Ordin. à pag. 142. Petr. Magdal. de nu-
mero testimoni in testam. p. c. 1. n. 27. Alphon. Castro lib. 9.
aduersus heres verbo lex, gelati per Cened. ad Decretal.
collect. 8. 3. n. 3. Sacerdotij appellatione continetur omne
Sacramentum, quo gratia confortur, ita Ioan. Andr.
Anch. & alij in praesenti, teste Anton. Ricciu. in tracto
de Iure personarum extra gremium Ecclesie existentium,
lib. 2. c. 1. n. 9.

Quod de uno dicitur, necesse est ut de altero intelligatur.]
Quia ab uno connexorum fit extensio ad alterum l. 3.
§. iudicio contrario, ff. de contraria ait. iuste, l. prouinde. ff.
ad legem Aquid. l. cum actum, ff. de negot. gestis, cap. pra-
terea, infra, de offic. deleg. Surd. de alimento. tit. 9. quest. 31.
num. 16 cum seq. & conf. 196. num. 9. & conf. 338. num. 3.
& decis. 199. n. 1. Hieron. Fernandez de Otero in repet.
cap. fin de pœnitis. num. 6. Mar. Antonin. var. l. 3. resol. 9. n. 2.
Hippol. sing. 251. num. 1. Cott. in memorab. verbo, connexo-
rum, pag. 166. Ioan. Franc. Leo in thesauro fori Ecclesie.
part. 3. cap. 7. n. 71. Scobat de ration. cap. 1. 3. n. 11. Mendez
à Castro in praxi Lusitan. lib. 5. cap. 1. num. 43. Card.
Tusch. tom. 1. lit. C. concl. 6. 26. Gironda de priuilegiis,
& exemptionis explicat. n. 751. Connexa dicuntur in-
dividua, Surd. d. decis. 199. num. 13. Ego ipso in tract. de
Axiom. Iuris vñfreq. Axiom. 5. 1. num. 1. Et reputantur
vnus, Sigismund. Scacc. de appellat. q. 17. limit. 21. sub
num. 25.

In glof. [Quod de uno.] ibi (vbi est eadem ratio, ibi de-
bet esse idem Ius) illud, ff. ad legem Aquil. l. illud, C. de Sa-
crosanct. Eccles. l. si postulanerit, §. 2. ff. ad legem Julian. de
Adulto.

14 Collectanea Doct. in lib. I. Decretal.

Adult. I. quidam nimirarios, ff. de edendo, §. parti notatione, ius fit quibus modis ius patria potestatis soluitur. Portol. in tract. de consoribus & fideicom. legal. c. 5. n. 14. Surd. conf. 30. n. 19. & decis. 5. n. 10. Thom. de Thomas. reg. 299. Narbona de appellat. à Vicario ad Episcopum. p. 2. n. 6. Caesar. Argel. de contradicente legitimo, q. 10. n. 115. Trentacinc. war. lib. 1. sit. de statutis resol. 1. sub n. 2. §. 1. Vgolin. de officio & potestate Episcopi. c. 13. §. 27. n. 1. vers. quid igitur. & c. 49. §. 4. n. 2. Farin. in praxi crimin. p. 7. fragment. lit. E. n. 51. cum seqq. Ego ipse in tract. de Axiom. Iuris usus freq. Axiom. 197. n. 3. Vbi enim est eadem ratio, ibi dicitur adesse eadem lex non extenuit, sed comprehensiuè, d. illud, C. de Sacra. Eccl. l. his foliis, satis etiam canitè putamus. C. de reuocand. donat. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. §. 7. proœm. n. 10. Surd. decis. 276. n. 8. Guttier. præf. l. 3. q. 17. & n. 84. Ego ipse d. Axiom. 197. n. 7.

S V M M A R I V M.

- 1 Lex, qua uno malorum prohibito, cetera exinde orientia prohibet, bona est. Abb. antiq. Collect. Zabarel. Bellam. Ioan. Andr. Anchar. Imola. Innoc. Anania. Dec. Hostiens. Felin. Barbat. Aretin. Butr. Alex. de Neno. Henric. Martin. Vran. Petr. Gregor. Compositel. Viuian. in ratione primi libri Iuris Pontif. pag. 8. Alagona in compendio Iuris Canon. pag. 5. remissus Ximen. in comment. p. 1. & 2. D. sumptus est ex D. August. super epistolam ad Romanos. n. 7. refertur ab Anton. August. Collect. 1. Decretal. lib. 1. tit. 1. c. 7.
- 2 Concupiscentia dicitur à concupisco, & traditur definitio.
- 3 Legislator non debet legem promulgare punientem omnia crimina, sed quædam sub silentio pertransire.
- 4 Precepti transgressio est mortale peccatum.
- 5 Vno prohibito omnia prohibentur per quæ peruenient ad illud.
- 6 Cupiditas est radix omnium malorum.

C A P. Nam concupiscentiam. I V.

LEx, quæ uno malorum prohibito, cetera exinde orientia prohibet, bona est. Abb. antiq. Collect. Zabarel. Bellam. Ioan. Andr. Anchar. Imola. Innoc. Anania. Dec. Hostiens. Felin. Barbat. Aretin. Butr. Alex. de Neno. Henric. Martin. Vran. Petr. Gregor. Compositel. Viuian. in ratione primi libri Iuris Pontif. pag. 8. Alagona in compendio Iuris Canon. pag. 5. remissus Ximen. in concord. p. 1. & 2. Desumptus est ex D. Hieron. in parabolis c. 3. refertur ab Anton. August. collect. 1. Decretal. lib. 1. tit. 1. c. 7.

Concupiscentia.] Concupiscentia dicitur à concupisco, & est appetitus delectabilis sensitiæ, & subiectus in appetitu sensitiæ, ac omnium malorum radix, ut ex D. Thom. & aliis tradit Perez l. 1. in glos. verbo, cibidicia, tit. 2. lib. 8. Ordin. pag. 37.

Omnia.] Notatur ad hoc quod legislator non debet legem promulgare punientem omnia crimina, sed quædam sub silentio pertransire, Rebuff. in proœm. ad leges Gallie, glos. 1. n. 37. cum seqq. Nam multa à legibus & Canonibus permittuntur, quæ licet impunitè hant, non tamen carent vitio, & dedecore, quia non omne illicitum punitur, sed id tantum quod statuit lex esse delictum, l. 3. §. non perpetuo, vers. Diuina ff. de sepulchr. viol. Imlius. C. de Relig. & simili. finer. & ideo inter precipuas legi virtutis permissione communatur, cap. omnis, disp. 3. vbi dico. Soar. de legibus, lib. 1. cap. 1. 5. ex n. 5. usque ad n. 12. & c. 16. à n. 4. usque ad 8. Salas eod. tract. disp. 3. sect. 4. n. 15. Valq. 1. 2. q. 92. art. 1. n. 9.

Notatur etiam ad hoc quod precepti transgressio est mortale peccatum, ut per Nau. in cap. negotiorum, n. 7. cum seqq. de Poenit. disp. 5. Cened. ad Decretal. collect. 1. n. 2. post Azorium, & Molinam idem tradit Sanch. in precepta Decalogi, l. 1. c. 1. a. n. 4.

In glos. [Vnde:] ibi, (vno prohibito omnia prohibentur, quæ sequuntur ex illo.) Item & omnia per quæ perueniuntur ad illud, l. oratio, ff. de sponsal. l. pupillus, ff. sed si per interpositionem, ff. de autoris. in l. legem, in fin. ff. de naturalibus

liber. c. cum quod prohibetur de regulis Iuris in 6. cum similibus citatis per Malcard. de probat. concl. 102. Surd. conf. 30. n. 7. Franc. Gallet. in margarita casum conse. verbo prohibere. Vital. de Camban. tract. clausularum, pag. mihi 293. n. 12. Franc. Leo in thesauro fori Ecclesiast. p. 1. c. 15. n. 20. D. Barbosa in 1. p. 3. n. 57. ff. soluto mar. & per metipsum in tr. de Axiomat. Iuris usus freq. Axiom. 193. n. 3.

In glof. [Oriuntur.] ibi, (cupiditas est radix omnium malorum.) S. Gregor. lib. 7. Epist. 1. 10. relatus in cap. bonorum 47. dist. ita ait: Bonorum auctori inhætere aliter non valens, nisi cupiditatem à nobis, quæ omnium malorum radix est, abscondamus, refero Ego ipse in tr. de officio, & potestate Episcopi part. 1. tit. 2. de Episcopali munere, glof. 1. 5. n. 9. vbi à n. 1. totus in ostendendo sum, qualiter dicatur cupiditas.

S V M M A R I V M.

- 1 Constitutiones Decretorum singularibus sunt opinionibus preferenda.
- 2 Sapiens non debet quis esse apud semetipsum.
- 3 Papa in decisionibus causarum maior est omnibus Sanctis, qui Summi Pontifices non fuerunt.
- 4 Periti semper consulendi sunt, ut quis valeat excusari.

C A P. Ne innitaris. V. D. Hieron.

Constitutiones Decretorum singularibus sunt opinionibus preferenda. Colligunt ex Ordinat. Abb. antiq. Collect. Zabarel. Bellam. Ioan. Andr. Barbat. Imola. Innoc. Anania. Dec. Hostiens. Felin. Barbat. Aretin. Alex. de Neno. Henric. Boich. Martin. Vrani. Anchar. Aretin. Petr. Gregor. Compostel. Viuian. in ratione primi libri Iuris Pontif. pag. 9. Alagona in compen. Iuris Canon. pag. 5. remissus Ximen. in concord. p. 1. & 2. Desumptus est ex D. Hieron. in parabolis c. 3. refertur ab Anton. August. collect. 1. Decretal. lib. 1. tit. 1. c. 6.

Non debet quis esse sapiens apud semetipsum, vt probat text. in presenti, quem ad hoc propositum refert Aloys. Ricc. in collectaneis decisionum p. 4. collect. 977. in præc. Non fiat Abbas, inquit S. Greg. qui sibi sapiens esse videtur, nec est in suo sensu humili, refero Ego ipse in tract. de officio, & potestate Episcopi. p. 1. tit. 2. glof. 6. n. 7. Nam Sanctorum Patrum dicta sunt imitanda, & exempla sequenda, ut ait Coneil. Trid. sect. 4. paulo post princip. Bernard. reg. 6. 58. imo eorum dicta haberi prælege in decisionibus causarum tenent Felin. hic num. 2. Gregor. Lop. l. 6. glof. 1. tit. 1. p. 1. Fr. Erman. quæst. Regul. tom. q. 6. art. 2. vers. quoad primam, Illustri. D. meus Rodericus à Cunha in comment. ad cap. Dominus 2. num. 1. dist. 39. obi. n. 2. intelligit procedere, nisi dictum vnius Sancti, dicto alterius reperiatur contrarium; in decisionibus vero causarum maior est Summus Pontifex omnibus Sanctis, qui Summi Pontifices non fuerunt, Abb. in cap. qualiter & quando, lib. 2. n. 2. de accusat. Ludou. Gomez. in rep. c. 1. n. 17. de constit. in 6. Mafcard. concl. 1. 91. num. 11. Dionys. Paul. de vera qual. Patriarchal. edictum erectione. c. 1. 6. n. 14. & in dubiis ad finem, ut quis excusari valeat, semper consulendi sunt pericu. Rubin. decis. 4. 99. & ideo contulens superiore credens illum habere sufficientem scienciam, etiam si erret, non peccet, Sayr. in floribus decis. sub tit. de pœnit. decis. 10.

S V M M A R I V M.

- 1 Constitutio Collegij antiquam consuetudinem anferens, quæ redundat in damnum aliquorum, & commodum aliorum, cessante rationabili causa non valeret.
- 2 Quod quisque Iuris in alterum statuit, ipse debet erit.

¶ Factum

De Constitutionibus. Tit. II.

15

- 4 *Fruitum à maiori parte in rebus Collegij, vel communia valet.*
- 5 *Maior pars Collegij decernere, & statuere potest, in prauidicium minoris, quod limita ut ibi.*
- 6 *Fruitum à minori parte in iis, qua sunt communia pluribus ut singulis, etiam si essent mille non valet nisi omnes consentiant, intellige ut ibi.*
- 7 *Citatio eius cuius principaliter interest, est necessaria non autem illius, qui in consequentiā ladi potest.*
- 8 *Capitulum non potest statuere super iis, qua tangunt statutum generale Ecclesie, vel Iura Episcopi sine consensu eiusdem.*
- 9 *Lex vel statutum Episcopi non valet sine consensu Capituli.*
- 10 *Consuetudo valet quod quis in absentia, seu non residens percipiat fructus sutorum beneficiorum, non autem distributiones quotidianas.*
- 11 *Mandatum de manuteneendo dandum non est ut quis lucretur distributiones in absentia.*

CAP. CUM OMNES. VI. Innoc. III.

- 1 *Constitutio Collegij antiquam consuetudinem auferens, quae redundat in damnum aliquorum, & commodum aliorum, cessante rationabilis causa non valet. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Collect. Zabar. Bellam. Ioan. Andr. Anchar. Imola. Innoc. Anania. Dec. Host. Felin. Barbat. Aretin. Panorm. Butr. Bero. Alex. de Neuo. Henric. Boich. Martin. Vtan. Mantua. Petr. Greg. Compofet. Alagona in compen. Iuris Canon. pag. 5. Viuian. in ration. primi libri Iuris Pontif. pag. 19 remisit Casal. in annot. & Ximen. in concord p. 1 & 2. & vol. 2. repetitionem in Iure Canonicō ad primum Decretalium librum. Ioan. Bapt. Ferrer. Anton. Burg. Andr. ab Exea. refutab. ab Antonio Augult. collect. 3. Decretal. lib. 1. tit. 1. c. 1.*
- 2 *Quod quisque Iuris in alterum statuit ipse debeat eo uti.] L. 1. ff. quod quisque Iuris. Cardin. Tusch. tom. 6. litt. Q. concl. 49.*
- 3 *Coequetis:] Secundum cuiusque Canonici dignitatem, & conditionem, Surd. de alimentis, sit. 4. q. 18. n. 72.*
- 4 *In glof. [Constitutum. 1.] jibi (sed nunquid est verum, &c.) Notatur ad hoc quod factū à maiori parte in rebus Collegij, Vniverſitatis, vel communia valet, vt per Duen. reg. 296. Caputq. decif. 1. 9. 2. & 10. 3. p. 3. Bucaron. de different. inter iudicia ciuilia & crimin. differ. 16. 2. n. 13. & 14. Subdit quod cum negotia vniuersitatis de facili non possunt expediti, si omnes deberent consentire, idcirco factū est, vt quod à maiori parte agitur ad vniuersos referatur, & ex n. 1. 5. probat fecus esse in criminalibus, & in arduis, quia in huiusmodi non sufficit maior pars Decurionum, seu Confiliariorum, sed debent omnes consentire, & factū à maiori parte Capituli, Collegij, aut Vniverſitatis quod dicatur latē. Ioan. Baptista Costa de facti scient, & ignor. in 3. p. 30. per tot. Et notatur ad hoc tex. hic, quod maior pars Collegij decernere, statuere, & derogare potest in prauidicium minoris patris, vt per Felin. hic num. 1. 7. quod limita nisi collegium, seu Capitulum vellet aliquid statuere contra privilegium Iuris exemptionem, tunc enim unus solus potest contradicere, atque illud impedi. Abb. in c. veniens. num. 21. post princ. inf. de præscripti. vbi etiam Felin. n. 4. vers. dum allegat idem Felin. hic n. 18. vers. fallit. secundo, quos refert Erasm. à Cochier de Iuris Ordinarij in exemptos p. 3. q. 16.*
- 5 *In ead. glof. jibi (sed ut singulis.) Notatur ad hoc quod factū à maiori parte in his, qua sunt communia pluribus ut singulis, etiam si essent mille, non valet nisi omnes consentiant, Duen. reg. 295. Gomez tom. 2. var. c. 3. n. 14. Azened. ad Curiam Pisanam lib. 2. cap. 14.*

Tom. I.

Villag. in tract. de rebus Eccles. non alien. l. 1. p. 1. cap. 101. n. 7. & 8. & c. 102. n. 7. me citato in hoc loco. Diana in res. Moral. p. 1. tr. 3. ref. 2. 9. & intellige de singulis, de quorum praedictio principaliter agitur, secus si se cundario, glof. vlt. in cap. quamvis patrum, de patris in 6. recepta communiter, vt per Tiraq. in ir. res inter alios in prim. n. 10. & 11. & ita contradictione vnius sufficit 7 in his quea competunt Iure singulari, vt per Abb. n. 7. vers. & dico. Butr. n. 8 & Beron. n. 18. Card. Caualer. decif. 134. n. 5. Vnde in simili citatio eius cuius principaliter interest, est necessaria, non autem illius, qui in consequentiā ladi potest, vt per glof. in l. de uno quoque ff. de re iudic. refolunt Bellacomb. l. 2. communia opinion. pag. 28. 5. 7. 4. Perez ad l. 1. tit. 2. lib. 1. Ordin. pag. 93. Menoch. conf. 311. n. 24. Cam. dec. 195. n. 3. & dec. 207. n. 2. Hippol. conf. 1. 13. a. n. 54. Surd. dec. 2. 56. n. 1. In ead. glof. bi. (quia sine consensu Episcopi facta fuit.) Notatur ad hoc quod Capitulum non potest statuere super his, qua tangunt statutum generale Ecclesie, vel iura Episcopi sine consensu eiusdem, vt per Inno. hic n. 1. Abb. n. 4. Butr. n. 45. Felin. n. 9. Bero. n. 36. & 46. Calderin. conf. 2. sub hoc tit. quos refert, & sequitur Rota decif. 2. apud Farin. p. 1. recent. Benedict. Capra tom. 1. communia opinion. lib. 1. tit. 1. de Episcopis, & 9 Clericis. n. 24. pag. 1. 4. Marescot. var. lib. 2. c. 32. num. 2. & 23. Greg. decif. 66. n. 11. Vnde etiam lex, vel statutū Episcopi non valet sine consensu Capituli, Abb. in c. quanto. n. 4. de his, qua sunt a Prelato, Armendar. in pro. om. additionum ad recapitulationem legum Nanarre, n. 128. Intellige illam glof. resolutionem procedere, vbi statuta non fuerunt Iuri communi contraria, tunc enim non sufficeret consensus Episcopi, sed requireretur beneplacitum Apost. quia Capitulum nec etiam interueniente confi. nti Episcopi potest statuere contra Ius commune. Oldrad. conf. 259. num. 9. Feder. de Senis conf. 1. per tot. Alex. conf. 1. 06. n. 1. l. 2. & fuit refolunt in Hifpal. proportionis de Offuna 10. Februario 1623. coram bona mem. Patriarcha Manzando, in qua fuit dictum fuisse in malum statutum à Capitulo conditum, quod descendentes ex genere infecto, non admittantur ad beneficia Ecclesiastica, cum huiusmodi statuta sint contra ius commune in c. eam te, de rescript. optimè Ferentil. in annot. ad decif. 7. 8 Buratti.

In glof. [Consuetudinem vlt.] Notatur ad hoc quod valet consuetudo quod quis in absentia, seu non residens percipiat fructus beneficiorum suorum, vt per Duen. reg. 1. 34. Selu. de benefic. p. 4. q. 2. n. 1. Cou. lib. 3. var. c. 13. n. 9. Gonzal. ad reg. 8. Cancell. glof. 5. n. 107. Moneta de distribut. quotid. p. 2. q. 12. a. n. 3. 1. vbi tenent id procedere modis Ecclesie Cathedrales, & Collegiate presertim insignes non patenter defecutum ministrorum, aut talis consuetudo non prebeat occasione vagādi. Non valet tamen quod habeat distributiones quotidianas, vt probat tex. in c. vni. de clericis non resid. lib. 6. innouatus, & in vsum renovatus a Concil. Trid. sess. 2. 4. de reformat. c. 12. vers. distributiones vero, Selu. d. q. 2. n. 8. in fin. Cou. d. c. 13. n. 2. Duen. d. reg. 1. 34. limit. vlt. Azor. in fin. mor. p. 2. lib. 7. c. 3. q. 2. & 4. Moneta d. q. 12. n. 7. Nicol. Garcia de benefic. p. 3. c. 2. n. 4. 30. vbi etiam id intelligit de consuetudine immemoriali, & hinc Rota apud Seraphin. decif. 1. 40. n. 1. infert non esse alicui dandum mandatum de manuteneendo, vt quis lucretur distributiones in absentia.

S V M M A R I V M.

- 1 *Constitutio laicorum Ecclesiam seu eius bona non adstringit.*
- 2 *Clerici & Ecclesia non ligantur statutis laicorum.*
- 3 *Laici ex vi consuetudinis Ius, potestatem in Clericos habere non possunt.*

B 2

4 Praefab.

16 Collectanea Doct. in lib. I. Decretal.

- 4 Prescriptio immemorialis non equalet priuilegio ubi adest incapacitas ex parte presribentis.
 5 Lex Civilia iusta obligat in foro Conscientia.
 6 Lex fœnalis etiam ipso facto, vel ipso iure per am constitutus, minime potest non obtemperantibus ergo iure obligacionem, qua debet reus luere, & solvere facnam in foro Conscientia ante Iudicium sententiam.
 7 Paupertas illa maxime nocet, qua culpa alicuius prouenit.
 8 Fendi alienatio valer sine consensu domini, quando unus vassallus in feudat alium de feudo, & recognoscitur a domino.
 9 Vassallus feudum filie sua non potest in dotem dare.
 10 Feudum potest a vassallo domino renuntiari sine facultate.

C A P. Quæ in Ecclesiarum VII.

- 1 Constitutio laicorum, quod ipsis ob incipiam liceat feudum Ecclesiasticum alienare, facta sine legitimo consensu Ecclesiasticorum non valet, & venditio facta est ipso iure nulla. Colligunt ex Ordinar. Abb. antiqu. Collect. Zabar. Anch. Bellam. In. Andr. Imola. Innocent. Anania. Dec. Host. Felin. Panorm. Beroi. Barbat. Aretin. Alexiad. de Neu. Henric. Boich. Martin. Vranius. Mantua. Petri. Greg. Compostel. Cened. Collect. 2. Alagona in compen. Iuris Can. pag. 6. Viuian. in ration. lib. 1. Iuris Ponif. pag. 20. remissive Calaf. in annot. & Ximen. in concord p. 1. & 2. & vol 2. repetitionem in Iure Canonico ad primum Decretalium librum, Anton. Burgos, & Hippolyt. Reginald. refertur ab Antonio Augustino collect. Decretal. lib. 1. tit. 1. cap. 2.
 2 Collige ex tex. Clericos, & Ecclesiam non ligari statu si laicorum, vt per Tiraq. de iure primog. q. 43. à principio & in prefat reuertitib. lib. 1. 4. & §. 1. glos. 1. 3. n. 4. & de iudicio in rebus exquisi. n. 63. verf. 43. & in legibus corrib. glos. 8. à n. 171. Mol. de primog. lib. 2. c. 10. num. 78. Mench. quest. frequent. c. 5. num. 5. Nau. in cap. nouit. rotab. 3. corol. 17. Greg. Lop. 1. 56 glos. 10. tit. 6. p. 1. Rebuff. ad leges Galliae. t. 1. in proem. glos. 1. n. 57 Marant. disp. 8. ex num. 8. Lance. Gallia. in confuetud. Alexan. glos. maritus. q. 4. ex n. 6. Soar. de legibus. lib. 3. c. 34. n. 15. Ioan. Garc. reg. 19. 2. Caualcan. p. 2. decis. 9. à n. 79. Petet. 1. 7. in glos. porque todo esto feria. tit. 2. l. 1. Ord. Seraph. de priu. Iuram. priu. 77. n. 24. Mexia in tr. tasse panis. concl. 1. n. 13. Surd. cons. 2. à n. 3. & cons. 3. 1. à num. 1. & n. 12. Menoch. de interditib. remed. 1. 4. recip. n. 5. 4. cum seqg. Matienf. 1. 1. glos. 1. n. 1. tit. 25. l. 5. noua recip. late Morla in emporio Iuris. par. 1. tit. 1. graft. 16. per totam, Molina de iustitia. trahit. 2. disp. 3. 1. concl. 6. Azor. iustitia. moral. p. 1. lib. 5. c. 12. q. 2. Valac. de Iure emphyl. graft. 20. num. 6. col. 4. D. Barbosa in. Titia. num. 3. ff. soluto matr. Cald. Pereira de renou. emphyl. q. 17. n. 11. & de nominat. q. 7. n. 5. Oliban. de Iure fisic. cap. 14. num. 1. & 8. plures per Castil. lib. 1. quotid. cap. 5. num. 26. & Cened. ad Decretales collect. 1. n. 1. Vnde nec ex vi confuetudinis Ius, & potestate in Clericos laici habere posunt, vt per Surd. cons. 3. 1. num. 5. 4. & decis. 1. 2. 9. num. 5. Guttier. canon. lib. 1. c. 34. n. 2. Azor. d. c. 2. Farinac. in praxi crimin. part. 1. tit. de Inquisit. q. 8. num. 3. Ceuall. communium contra communi. 4. n. 1. 4. 9. 8. 9. 6. n. 2. 57. Nam cum Laici sint incapaces iurisdictionis Ecclesiasticae, illis non proficit confuetudo, nec præscriptio immemorialis, qua non æquialeret priuilegio, ubi adest incapacitas presribentis, Card. Tusch. lib. Leoncl. 4. 3. n. 4. 6. & lit. L. concl. 1. 4. num. 11. 7. Ioan. Beltran. de Guenata in propria. Ecclesiastice libertatis, & Pontificie possessati. S. 7. prime assertions. num. 37. Nicol. Garc. de benefic. p. 1. cap. 1. n. 37. Intellige supradicta procedere in constitutione particulari Laicorum circa bona clericorum disponente, non sic in generali, qua non concernit personas principaliter, nec accessoriè

Clericorum, sed boni in publicum totius communis tatis ad eorum mutuam societatem, & uniformitatem, & sic in hoc casu omnes Clerici obligantur quoad vim dicti etiam post latè tradit. Soar. de leg. bm. lib. 3. c. 34. Lex enim temporalis ratione directiva obligat etiam Clericos quatenus viuens alter tangit, & respicit bonum publicum, & commune Laicorum, & Clericorum, quia iustum est, & rationi consonum, vt pars subiiciatur conseruationi, & utilitati totius viuens, prout est Relpublica in communis. Cou. in reg. possessor. l. 2. §. 9. verf. 3. Menoch. cons. 800. & 1000. Surd. cons. 30. Hieron. Gabr. cons. 37. n. 5. lib. 2. Vincent. de Franch. decis. 9. n. 1. Bobadil. in sua politica. lib. 2. c. 1. 8. n. 12. cum seq. Mart. de Turia. p. 4. casu 7. n. 6. Carol. de Graffis de eff. Clivis. Cleric. effectu 2. n. 130. & ex n. 166. & à n. 265.

In glo. [Constituerunt.] Notatum ad hoc quod lex ciuilis iusta obligat in foro Conscientia, & in hoc communiter recipitur ab omnibus, vt per Cou. de sponsal. par. 2. c. 6. §. 8. num. 1. & c. 7. §. 7. n. 9. & in reg. possessor. p. 3. §. 2. n. 1. & in reg. peccatum. par. 2. §. 3. n. 10. & §. 5. à n. 1. & in cap. cum effes. num. 6. de testam. & lib. 3. var. cap. 14. n. 3. in med. Nau. in man. c. 2. 3. a num. 35. Tiraq. in prefat. retrahit lig. n. 7. 4. & in legibus combib. glos. 4. num. 20. Rebuff. de pacifis possessor. 10. Autem de exequendis mand. l. 1. 6. 19. n. 12. Perez in praemio Ordin. q. 10. & in l. 1. vers. Secundo quia lex. tit. 2. l. 5. pag. 10. & l. 2. vers. praterea lex. tit. 15. 1. 8. pag. 10. 4. Matieno l. 6. glos. 1. n. 12. tit. 8. lib. 8. noua recip. Azeu. l. 1. 2. num. 1. tit. 9. l. 3. recip. Mench. quest. frequent. c. 10. n. 20. Molina de primog. l. 2. c. 1. num. 7. Mexia in tr. tasse panis. concl. 6. num. 2. Menoch. de præf. lib. 1. præf. 8. 0. n. 8. in prim. Gomez l. 1. Tauri. à num. 3. vbi Burg. de Pace à num. 4. 53. Bobadil. in sua politica. lib. 3. cap. 4. n. 79. Morla in emporio Iuris. par. 1. tit. 1. q. 1. n. 10. & q. 7. Medicis de legibus & statuis. par. 4. quest. 9. Petr. Magdalene numero testium in testamento requirito. p. 3. c. 3. n. 44. Guttier. canon. l. 1. c. 7. n. 20. cum seq. Cened. ad Decretal. collect. 2. num. 2. & præf. ac Canon. quest. lib. 1. quest. 17. num. 8. Ex Theologis. D. Thom. l. 2. q. 9. 96. art. 4. & 2. 2. quest. 184. art. 1. 5. & 6. Surd. de iustitia. lib. 1. q. 6. art. 4. ad 8. Victor. relect. 3. à num. 1. 5. Castro de lege pænali. lib. 1. c. 4. & 5. Cardin. Bellarmin. tom. 1. contron. 5. lib. 3. cap. 1. Valent. tom. 2. disp. 7. q. 4. pumello 6. §. 1. Valsquez 1. 2. disp. 1. 5. 2. c. 2. & disp. 1. 5. 2. c. 2. Molina de iustitia. trahit. 2. disp. 2. 7. Mich. Salon. in 2. 2. D. Thome. tom. 2. quest. 77. art. 1. contron. 7. de lege pænali à num. 7. Fr. Emman. Roderic. graft. Regul. tom. 1. quest. 6. art. 1. 3. Azor. iustitia. moral. part. 1. lib. 5. cap. 5. col. 37. 5. Sayr. in clara Regia lib. 4. c. 7. num. 14. Soar. de legibus. lib. 3. c. 2. 1. cum seqg. & lib. 4. c. 17. Sanchez in praecipa Decalogi. tom. 1. lib. 1. cap. 1. num. 4. Valer. Reginald. in praxi fori pænit. tom. 1. lib. 1. 5. num. 39. Salas de legibus. disp. 10. sett. 5. & disp. 1. 5. sett. 1. n. 13. Leffsi. de iustitia. lib. 2. c. 3. dub. 8. num. 59. Duard. in Bullam Cœna. lib. 3. §. 8. q. 2. n. 32. Joan. Valer. de differ. inter virumque forum. verb. lex. diff. 7. num. 3. Diana resolut. Moral part. 1. trahit. de legibus resolut. man.

Let tamen penaless etiam ipso facto, vel ipso Iure penam constitutus, minime potest non obtemperantibus gignere obligationem, qua debet reus luere, & solvere penam in foro Conscientia ante Iudicium sententiam, vt per Cou. de sponsal. par. 2. c. 6. §. 8. num. 9. & 10. Anton. Gomez d. l. 1. Tauri. n. 4. & var. tom. 3. c. 2. num. 5. & c. 14. n. 3. Menoch. de arbitrar. casu 2. 20. n. 6. & 7. & de interditib. remed. 5. recip. à n. 68. cum seqg. Card. Mantica de coniecturis ultim. volunt. l. 10. tit. 4. n. 16. Matieno l. 10. glos. 4. tit. 9. lib. 5. noua recip. Perez l. 6. tit. 6. lib. 2. Ordin. pag. 2. 7. 2. Mexi. in trahit. tasse panis. concl. 1. num. 1. 5. cum seqg. Spino in speculo testam. glos. 7. princ. num. 50. Guttier. Canon. lib. 1. c. 1. num. 2. 3. & pract. lib. 2. q. 180. n. 2. Sot. de iustiti. l. 1. q. 6. art. 6. Cordub. in suis question. l. 1. quest. 6. Mench. illistr. lib. 1. c. 7. à n. 17. & 20. Peñia in direct. Injust. p. 3. schol. 1. 6. 1. vers. sed cum ex benignitate. Nau. in man.

De Constitutionibus. Tit. II.

17

man. c. 23. n. 6. & 7. Ceull. communium contra commun. q. 687. & seq. Sayr. d. lib. 3. cap. 8. & cap. 9. man. 5. cum seqq. Stephan. Gratian. discep. forens. c. 52. n. 4. Morla. d. titul. 1. 9. 8. & 9. Nicol. Garc. de benef. p. 11. cap. 10. n. 8. Azor. d. lib. 3. c. 6. col. 367. & seq. & c. 7. quest. 1. Molin. d. tract. 2. disp. 95. ver. contraria. Cened. d. collect. 2. n. 3. & tract. quest. lib. 1. q. 29. n. 1. Sanch. de Marim. lib. 7. disp. 91. an. 2. Part. in praxi crimin. part. 1. q. 10. n. 70. nouissimè Diana d. tract. de legibus. resol. 2. 3. Quod etiam de pena conuentional apposita in aliquo contractu est dicendum, illam animante Iudicis sententiam non esse soluendam resoluunt Vafq. in p. 2. tom. 2. disp. 173. c. 1. n. 1. & 3. Less. de iustit. lib. 2. c. 2. & dub. 2. 15. n. 136. quicquid dicat Molin. tom. 2. tract. 2. disp. 317. n. 3. Valer. Regin. in praxi fori penit. lib. 2. 5. c. 1. 2. n. 12. 4. Rebell. de oblig. iustit. p. 1. lib. 8. q. 9. n. 6. An autem qui per legem penalem priuatur ipso facto voce actiuia, & passiuia, teneatur in conscientia hanc penam subire ante Iudicis condemnationem, quaestio est dubia, in qua affirmatiuam partem sustinet. Vafq. d. disp. 173. cap. 2. n. 12. Salas de legib. disp. 15. sect. 1. num. 29. Soar. eod. tract. lib. 5. c. 9. n. 5. Began. in sum. Theolog. 2. tract. 3. c. 7. q. 3. concil. 1. num. 5. Villalob. in sum. tom. 1. tract. 1. dub. 2. 5. n. 4. Verum contrarium quad vocem actiuam resoluunt Molin. d. tr. 2. disp. 96. n. 8. Sousa in explicat Bulla Clement VIII. de largit. mu. §. 9. Granado in p. 2. controu. 7. tract. 3. p. 1. disp. 13. sect. 2. n. 15. Malder. in p. 2. q. 9. 6. art. 4. memb. 4. pag. 401. col. 1.

7 In glo. [Ad inopiam.] Notatur ad hoc, quod paupertas nocet, quæ culpa alicuius prouenit. Tiraq. in l. si unquam, verbo bona, n. 5. C. de renocant. donat. Conar. lib. 2. var. c. 6. n. 9. & tract. cap. 6. num. 13. vers. sed si quis, Mexi. in tr. tasse panis, concil. 1. n. 10. cum seqq. Matienzo l. 15. glof. 3. n. 2. & tit. 10. lib. 5. & L. 6. glof. 3. n. 32. ad med. tit. 7. eod. lib. 5. noua recop. Aceu. l. 7. num. 4. tit. 2. lib. 1. noua recop. Menoch. de arbitri lib. 2. casu 96. num. 10. D. Barbol. in l. maritum. num. 73 ff. solut. mair. plures per Cened. ad Decretal. collect. 2. n. 4.

8 In glo. [Alienandi feundum.] Notatur ad hoc, quod fendi alienatio valet sine consensu domini quando, virus Vassallus infendat alium de feudo, quod ipse habet, & recognoscitur à domino, ut per Duen. reg. 40. vers. primo limita. Clar. in §. feundum, q. 32. Valasc. de Iure emphry. q. 13. n. 11. col. 5. Cald. Pereira de renouat. emphry. q. 13. n. 20. plures ut per Cened. d. collect. 2. n. 2.

9 In ead. glof. ibi. (dari potest in datom.) Notatur ad hoc, quod Vassallus filie sua non potest feundum in datom dare sine consensu domini, ut per Duen. reg. 40. ampl. 8. & per plures quos citat Camill. Borel. in summa omnium decis. tit. 34. cum seqq.

10 In ead. glof. ibi. (renuntiare autem feundo, &c.) Notatur ad hoc, quod feundum potest à Vassallo domino renuntiari, ut per Capel. Tholol. decis. 404. Tiraq. de retract. lib. §. 34. glof. 1. n. 6.

S V M M A R I V M .

- 1 Dignitas sublata de Ecclesia per statutum Capituli confirmatum per Papam, ulterius non censeatur vocare, nisi per contrarium alium statutum fuerit reuocatum.
- 2 Primicerius est beneficium.
- 3 Instrumentum probat evidenter.
- 4 Statuentes possunt renuntiari & agere contra statutum in eorum favorem conditum, declarati, ut ibi.
- 5 Privelegia in eo valent & tenent in quo visitata & observata fuerint.
- 6 Virium actus contraventionis sufficiat, ut privelegium amittatur, ostenditur.
- 7 Quoties in actu aliquo alia, quam renuntiationis capi potest conjectura, ea potius sumenda est quam renuntiationis.

Tom. I.

- 8 Intelligitur texti in praesenti.
- 9 Solemnitas requisita in actu conficiendo non requiritur in actu reficiendo.

C A P. Cùm accessissent. VIII.

D Ignitas Primiceriatus per statutum Capituli confirmatum à Papa sublata de Ecclesia, ulterius non vacat, nisi per contrarium actum Capituli tale statutum fuerit reuocatum. Colligunt ex Ordin. Abb. antiqu. Collect. Zabarel. Anchae. Bellam. Io. Andr. Imola. Innoc. Anania. Dec. Hoft. Felin. Panorm. Barbat. Aretin. Butr. Alex. de Neuo. Henric. Boich. Martin. Vranins. Mantua. Petr. Greg. Compstel. Vinian. in ration. primi libri Iuris Pontif. pag. 2c. Alagona in compen. Iuris Canon. pag. 6. remissiù Catal. in annos. & Ximen. in concordant. part. 1. & tom. 2. repetitionum in Iure Canonico ad primum Decretalium librum. Ant. Burgos referunt ab Ant. Aug. collect. 3. Decretal lib. 1. iii. 1. c. 4.

Ne Primiceriatus dignitas, incho ibi. Primiceriatus est officium.] Primicerij officium quod sit, & alia plura circa sui nominis ethymologiam, & locum eius tribuendum diuimus infra. ad rub. de officio Primicerij, & plenus de Iure Eccles. lib. 1. c. 28.

Propriet quod evidenter appetit] Notatur ad hoc, quod instrumentum probat evidenter, ut per Tiraq. de retract. lib. §. 2. glof. 1. n. 20. cum seq. Menoch. cors 29. n. 1. & conf. 3. 8. n. 4. Malcard. de probat concl. 906. & concl. 1. 3. 26. n. 7. Surd. cors 144. n. 15. Flamin. de resignat. lib. 11. q. 14. n. 42. Gonzalez ad reg. 8. Cancell. glof. 6. 4. n. 4. & 5. Matienzo l. 9. glof. 4. in tit. 17 lib. 5. noua recop. Cald. Pereira q. forens. lib. 1. q. 4. n. 3. Castill. quotid. lib. 2. c. 16. n. 4. Card. Tuschi. tom. 4. lit. I. conclus. 2. 37. Card. Mantic. de tacitis & ambig. comment. lib. 13. iii. 19. n. 5.

Nisi postea dicti Canonici contrahenerint.] Notatur ad hoc, quod statuentes possint renuntiare, & agere contra statutum in eorum favorem conditum, etiam confirmatum per Romanum Pont. ad quod dicit optimiss. text. Cou. in cap. quamvis pastum, part. 2. §. 2. ante n. 6. de pastis in 6. vbi declarat id non procedere, si confirmatione habeat clausulam decreti decernentis iuritum quicquid in contrarium actum sit. Declara etiam in principalem resolutionem linigari, si statuentes faciant in bonum commune, vt faciunt Episcopi constitutiones suas emitentes, quæ si Pontificia auctoritate confirmata fuerint, in eis postea dispensare aut eas ex parte tollere nequivint. Botte. de synodo Episcopi, p. 2. art. 4. n. 12. Azor. iustit. moral. part. 1. lib. 5. c. 15. q. 7. Sanch. de Marim. lib. 8. disp. 17. n. 30.

Notatur etiam ad hoc, quod priuilegia in eo valent, & tenent, in quo obseruata, & visitata fuerint, ut per Molin. de primog. lib. 2. cap. 7. n. 17. Bobadil. in sua politica. lib. 5. c. 10. n. 10. Garc. Gironda de priuilegiis, & exemptionis explicat. n. 265. Priuilegia namque ob non usum amitti, tenent Felin. in praesenti. n. 25. Capic. decis. 1. 34. Dec. conf. 6. 38. n. 24. Socin. conf. 1. 64. n. 21. vol. 2. Decian. conf. 2. 5. n. 106. vol. 1. Tap. in l. fin p. 2. c. 1. n. 5. ff. de constit. Princip. nisi ob benemerita sint concessa. Tap. vbi prox. n. 8. Hieron. Gabr. conf. 1. 51. num. 11. vol. 2. Surd. conf. 4. 19. n. 30. Beret. conf. 1. 3. n. 10. Bald. conf. 22. n. 38.

Vtrum vniuersitatem contrauentionis sufficiat, ut priuilegium amittatur, controvexit Doctores præcipue inter personas priuatas, quæ priuilegio suo liberè possunt renuntiare, in quibus illam sufficiere communiter constituit per text. in praesenti, & aliis Iuribus, de quibus Rebuff. de desimiis. q. 13. n. 113. Marc. Ant. Genuen. in practicabil. 6. Ecclesiast. q. 13. 4. n. 1. Card. Tuschi. tom. 6. lit. P. conclus. 6. 5. n. 10. In aliis vero personis, quæ libere priuilegio renuntiare non possunt, contrarium resoluuntur.

B 3

85

18 Collectanea Doct. in lib. I. Decretal.

& in particulari de Prælatis agentes constitutū valere renuntiationem quoad eortandū vtilitatem, nō quoad ipsarum Ecclesiārum præjudicium, verū Soarē de legib. lib. 8. cap. 15. num. 12. cum seqq. ab huiusmodi recedit resolutione, contendens etiam contrarium vñm priuatorum non inducere amissionem priuilegij quoad futurū tempū, quamvis inducere fateatur renuntiationem quoad illum actū particularē, vel causam, in qua facit contra priuilegium, motus præcipue auctoritatis text. in l. voluntarie C. de excusat. mī. dum probat tutelam voluntariē suscepit non derogare priuilegiis quoad munera suscipienda: sed nihil concludit si adertas text. agere de eo, qui exculcationem habet à pluribus munib⁹, nam si vñm voluntariē suscipiat, non properea exculcationib⁹, quas habet, respectu aliorum, vide nr. remittare voluisse, breuis autem & præfens dispicio versatur circa vñm muneris exculcationem, vñm scilicet, qui illud sponte semel suscepit pro vno actū, aut etiam quoad alios sequentes in futurū fibi prædictū: monetur deinde quia quoties in actu aliquo alia, quam renuntiationis capi potest conjectura, ca. potius sumenda est, quam renuntiationis, iuxta reg. cap. super eo, de renunt. cum similibus, de quibus Gutier. de iurament. confirm. p. 3. c. 19. n. 21. Menoch. de præsumpt. lib. 6. praf. 4. a. priv. Et ex eadem ratione semper renuntiatione præsumitur ut minus præindicit: plane in nostro proposito recte capi potest ea conjectura, quod priuilegio renuntiare voluerit quoad actū præsentem tantum, non simpliciter, & in totum futurum, ut in similiiter notat glof. verbo, partibus, in Clem. 2. de iudic. Quare resoluendum est si actus fiat priuilegio directe contrarius à persona habente sufficientem potestatem ad renuntiandum, sine priuatu sit, sive Episcopus, aut monasterium) tacite quoad illum actū ei videri renuntiatim, non tam in futurū, & simpliciter, quantumcumque persona sit, quæ liberè possit priuilegio renuntiare, ita post Bart. in dict. l. voluntarie, Alexand. Gregor. Lop. ac aliis contra Felin. adducentem exemplum de Doctore habente priuilegium non disputandi, seu legendi, quod si semel dispiciat, seu legit, illud amittat, melius explicat Soar. d. c. 35. num. 13. exemplum ponens in habente priuilegium non solenti vestigalia, si enim patiatur se scribi in libro gabelliarum, & similiū granamīnum, quod non impeditur in futurū suo ut priuilegio: quare enim hæc patientia fatis sit ad constitundam quasi possessionem, & inducendam presumptionem contra eum ex reg. l. circa ff. de probation. minime tamen huiusmodi possesso, seu præsumptio sufficit ad amittendum priuilegium in totum, seu in futurū.

8 Refrat nunc respondere textū in præsenti, dum in eo ex vñico actū electionis deducit Pontifex Canonicos amissiſ, seu renuntiare voluisse priuilegio, quod habebant, vt non esset in Ecclesia dignitas Primiceratus. Non satis facit Abb. & communis hic dum responderet in hoc textū non agi principaliter de vtilitate Ecclesiæ, sed Canonicorum, & ideo de eo censendum esse fieri de priuilegio priuatae personæ. Sed conuinxit parum ex dictis, quia etiam vñicus actus contrarentionis in priuata persona non sufficit, vt in totum priuilegium amittat; parum quia quod est haberet Ecclesiam plures dignitates, vel certum earum numerum, & Canonicorum primo, & principaliter vtilitatem, & commune Ecclesiārum bonum videatur respicere, licet secundariō respiciat sin. ulorum vilitatem. Melius igitur respondebis cum Bart. Gregor. Lop. quos referit, & sequitur P. Soar. d. cap. 35. num. 17. priuilegium, de quo in hoc textū non habuississe tractum successum, sed vñico effectu constitutum, & ideo per vñicum actū contrarentionis tolli potuisse, quia scilicet renuntiatione quoad vñm actū importat simplicem renuntiationem.

nem quoad totum priuilegium, agebatur enim h̄c de extingueda quadam dignitate, vt in ea Ecclesia amplius non esset. Quare Canonici contravenientes iterum illam videntur exigere, & ideo sicut extinctio dignitatis vñico actū perficitur, ita contraentio vñico actū facit, vt ea de novo ercta, & priuilegium reuocatum consteat.

In glof. fin. ibi: (Sed ex consequentia.) Notatur ad hoc quod solemnitatis requista in actu conficiendo non requiritur in actu reficiendo, vt per Boér. decisi. 2. 1. n. 21. Cald. Pereira de renouat. emph. q. 14. n. 21.

S V M M A R I V M.

- 1 Recepta ultra numerum, non obstante certo Canonicorum numero etiam per Papam confirmato, prouidendum est de superexcessentibus fruilib⁹, maximè si voluntariē per Canonicos fuerint recepti.
- 2 Canonici alij recipi possunt, si superexcessant Ecclesiæ facultatem, non obstante Constitutione iurata de certo numero Canonicorum. &c.
- 3 Pronuentum appellatione comprehenduntur ex illis provenientia.
- 4 Protestatio contraria facta non suffragatur.
- 5 Solita apponi in contradictu, et si non apponantur pro expressis habentur.
- 6 Clausula consueta si non fuerit apposita habetur pro expressa.
- 7 Argumentum valeat ab visitato, seu à solitis, vel consuetis fieri.
- 8 Lex potest facere ut non scriptum pro scripto habeatur.
- 9 Distributiones quotidiana proprie non veniunt appellatione reddituum.
- 10 Canonica aliud est, & aliud Præbenda.
- 11 Canonicatum imperans virum teneatur in impetracione facere mentionem de Præbenda, ostenditur.
- 12 Eleitus in Canonicum an debeat habere Præbendam, remissio.
- 13 Beneficium datur propter officium.
- 14 Præbenda in quantum est temporalis potest conferri laico.
- 15 Villaloborum familia nunc Marchiones Astorgae ex priuilegio Pontificis in Sede Legionensi sunt Canonici, protv. & Rex huī Regi, & Comes Barchinonae, in Ecclesia illius Civitatis, & Rex Francie in Ecclesia S. Hilarij Piétatiens.
- 16 In Canonicum quis sine præbenda recipi potest ultra numerum Canonicorum, dummodo non sit certus auctoritate Papa.
- 17 Recepta in Canonicum ultra numerum an habeat vocem in electione Episcoporum, remissio.
- 18 Vocem & locum haberi in Capitulo competit ratione Canonio, exercitium vero non competit nisi Subdiacono.
- 19 Simonia crimen non patratur si aliquid Iure concessum deducitur in expressum pactum.

C A P . C Ú M M . I X .

Canonicos receptis supra numerum confirmatum etiam à Papa, est prouidendum de fructibus excessentibus quomodo cumque fuerint augmentati, licet per industriam antecessorū, eo quia in reductione Canonicorum ad certum numerum semper intelligitur clausa. Nisi in tantum facultates Ecclesiæ excreverint, quod pluribus sufficere competenter possint. Colligunt ex Ordinari. Abb. antiq. Collect. Zabarell. Bellam. Ioan. Andr. Imola. Innocent. Anania. Deci. Host. Felin. Panorm. Butr. Barbat. Aretin. Anch. Ripa. Alexand. de Neu. Henric. Boich. Martin. Vranus. Mantua. Compostel.

De Constitutionibus. Tit. II.

19

postel. Vivian. in ratione primi libri Iuris Pontif. pag. 21. Alagona in compend. Iuris Canon. pag. 7. remissiu Xim. in concordant p. 1. & 2. tom. 2. repetitionum in Iure Canonicis ad 1. Decretal. liberum Ioan. Baptista Ferret. Quintil. Mandos. in appendice refertur ab Ant. Aug. collect. 3. De rebus alib. 1. tit. 1. c. 5.

Notatur textus hic ad hoc, quod non obstante constitutione iurata de certo numero Canonorum per Papam cum decreto irritanti confirmata, si superexercitant Ecclesia facultates, possunt recipi alii Canonici, ut per Boet. decis. 6. n. 7. Suar. in Quoniam super declarat. legum Regni, limit. 4. num. 2. Lara in l. si quis a liberis, s. sed si filius, num. 8.2 cum seqq ff. de liberis agnosc. Læli Zechi. de Republ. Ecclesiast. cap. 24. num. 4. vers. causa vero.

Suos redditus.] Notatur ad hoc, quod prouentrum appellatioem comprehendunt omnia ex illis prouementia, vt per Boet. decis. 2. 4. n. 6. Nomen enim, prouentus, generale est ad omnem redditum undeconque obuenientem, a canonis ff. de extraordinari. crimin. Monet. de decimis 9. n. 7.8. etiam ex facto hominis, vt funeralia, oblationes, vel quæ ex figillo, aut similibus obuenient. Boet. d. decis. 2. n. 5. Gutier. cons. 8. n. 3. quianomen redditus, & prouentus idem important. Rip. in presenti. n. 1.4 Molign. tract. de appellatione verb. signif. n. 9.4.3. quicquid aliud tenuerit Rebuff. ad frumentum, ver. prouentus, ff. de verb signif. Surd. cons. 6.2. n. 1. & idem prouentum Ecclesiasticorum nomine absolute & simpliciter prolati veniunt distributiones quotidiane, vt aperre decidit Bonif. VIII. in Extraag. vnc. de decimis inter omnes, nomine prouentum beneficii quotidiana distributio- nes non continentur, quia immediatè à beneficio non proueniunt, sed ratione laboris, & opera in Ecclesia feruio impensæ, vt per Rip. hic n. 1.6. Molign. d. n. 9.4.3. Monet. de distribut. quotid. part. 1. 9.7. n. 7. prius appellatio tamen fructuum redditum, & prouentum regulariter non veniunt distributiones quotidiane dum de corpore beneficij non sunt, sed percipiuntur ratione servitij personalis, cap. licet vobis, cum glof. de probenda. Caſar. de Crass. decis. 9. eod. iii. de probenda. A. hil. decis. 8. n. 2. de pension. Monet. d. p. 1. q. 6. & idem frat. firmatum in Reatinia pensionis 10. Iunij 1588. coram Card. Pamphilio, & in Calaguritana pensionis 6. Decemb. 1589. coram Penia, & in Lucana pensionis 10. Ianuar. 1622. coram R. P. D. meo Pirouano.

Sine praividio, &c.] Notatur ad hoc, quod protestatio contrafactio non suffragatur, Mantic. decis. 100. n. 2. Surd. decis. 2.46. n. 4. Farin. part. 4. consil. 30. num. 1.1. Campan. in diversorio Iuris Canonici rub. 1.1.c. 3. num. 18.5. Marc. Anton. var. resol. lib. 1. resol. 5.5. num. 9. latè ego ipse Axiom. 194.

Sicut conuenit.] Notatur ad hoc, quod in contractibus apponi solita, et si non apponantur, pro expressis habentur, vt per Bernard. reg. 1.4.7. Surd. decis. 2.23. num. 9. Valasc. consult. 72. n. 1.2. Et clausura confusa si non fuerit apposita, habetur pro expressa, & censetur apposita, etiam non sit adscripta, plures refero Doctores. Ego ipse in meis Remiss. de dictioribus, & clausulis claus. 1.1. num. 2.

Notatur etiam ad hoc, quod valet argumentum ab ultato, seu solitis, vel a confusis fieri, Menoch. cons. 2.1. m. 50. & cons. 2.1. num. 7.3. & de presumpt. lib. 3. praf. 7. num. 5. & praf. 1. num. 1.3. Surd. decis. 2.3.1. num. 18. & cons. 7.3. num. 8.8. & cons. 4.3.2. n. 4.5. & cons. 4.6. n. 2.6. Vgolin. de officio & potest. Episcopati, cap. 3.6. §. 6. num. 1. Seraphin. de privilegiis iuram priuili. 1.2. n. 3.5. & priuili. 3.3. num. 5.6. Strach. de mercat. part. 1. num. 2.9. & tit. de natis. part. 3. num. 2.8. Cald. Pereira de potestate elig. c.6. n. 2. Farin. in praxi crimin. part. 3. q. 103. n. 170. Rota Rom. apud eund. decis. 5.9.6. num. 1. tom. 2. part. 1. Card. Tuschi. tom. 1. lit. A. consil. 5.27. n. 31. Seraph. Rota Rom. decis. 201. num. 8.

Vel fuerit, vel esse debuerit.] Notatur ad hoc, quod lex potest facere ut non scriptum pro scripro habeatur, vt per Tiraq. constit. part. 3. limit. 7. n. 4.6.

Superexcrescentes redditus.] Communes scilicet totius mensæ Capitularis, Moneta de distribut. quot. part. 2. q.1. num. 7. pro fin. nam part. 1. q. 4. num. 1. afferit distributiones quotidianas propriæ non venire appellatione redditum.

In glof. [Recepserunt] ibi (& nota quod aliud est 10 canonica, & aliud probenda.) Vide Abb. hic n. 1.1. Host. à num. 4. Innoc. II. Felin. à num. 1.3. Dec. 99. & Ripa 170. Marc. Anton. Cuch. in inst. Canon. parvus, lib. 1. tit. 6. de probenda, §. 1. quos refert Nicol. Garc. de benefic. part. 1. cap. 1. num. 8. Rota decis. 3.2.1. num. 5. part. 1. recent. apud Farinac. & decis. 3.6. n. 4. part. 2. recent. optimè Azor. inst. moral. part. 1. lib. 3. c. 1.1. quest. 1. & 2. Illustriss. D. meum Roderic. à Cunha in comment. ad cap. sanctorum 2. n. 2.2. diff. 7.0. Massobr. in sua praxi habendi concursum prel. 1.9. secundum Romanam impress. vbi quid sit probenda, & quotuplex ostenditur, & dub. 2. quod Canonica, & Probenda differunt origine & effectu, & dub. 2. quod Canonicus ante adeptam probendam dicitur Canonicus in herba, seu in aere, & quod tamen recipit distributiones quotidianas, & vocem habet in Capitulo, potestque eligere, & esse delegatus Papa. Ex quo inferunt Doctores impetrantem sibi Canonicatum teneri in impetratio mentionem facere de probenda, ita quod si hoc tacitum fuerit, impetratio subreptionis censatur. Rot. decis. 1. incip. Vt rara si Canonica in tit. de probenda in antiqu. & decis. 3. hoc sit in novis Panorm. in cap. cum adeo, infra de re script. notab. 3. vbi Barbat. col. 1. n. 18. Joan. de Anania n. 1. Felin. col. 1. quos refert, & sequitur Rendina in prompt. recepti. sent. tom. 1. tit. 9. n. 8. quicquid contrarium tuncantur Anchat. in reg. accessoriis, col. 2.6. n. 1. ver. licet. Dec. in d. c. cum adeo, col. 1. num. 2. Sclu. de benef. p. 3. q. 1.5. vers. vigesima sexta qualitas, secus si fieret mentio de probenda sine Canonicatu, tunc impetrato vitio subreptionis non laboraret, vt cum Rota resolut. 12. Rendina vbi proximè. An & quando quis electus in Canonicum debeat habere probendam, vide Innoc. in cap. vlt. num. 1. circa finem, de cleric. non resid. Abb. hic num. 3.1. quos refert Rota decis. 3.6. num. 4. apud Farin. p. 2. recent.

In ead. glof. ibi: (Ex quo quis facit officium, debet percipere beneficium.) Unde dico solet quod beneficium datur propter officium, Moneta de distributione quotid. p. 2. q. 2. n. 4.6. Nicol. Garc. de benefic. p. 1. c. 2. n. 6. & p. 7. c. 11. n. 1. Ego ipse Axiom. 3.6. n. 7.

In ead. glof. ibi: (Vnde & laicus, vt dicit Vincent. potest 14 habere probendam.) Notatur ad hoc, quod probenda, seu Canonica in quantum est temporalis, seu continet temporalitatem, conferri potest laico, vt per Ant. Oliban. in comment. ad vñaticum. 6.1.3. num. 15. Paul. de Roman. de pension. cap. 3. n. 5. Irried. de incompat. benef. p. 1. n. 21. & 18. Garc. Falcon. reg. Petr. Greg. rei benefic. cap. 1.1. num. 1.5. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. glof. 5. §. 1. n. 1. Quintan. Eccles. lib. 1. cap. 3. n. 7. Nicol. Garc. de benefic. p. 1. c. 1. n. 8. Soar. de Rel. g. tom. 1. lib. 4. de simone. c. 24. n. 2.1. Sebalt. Cas. de Eccles. bievarchia p. 3. disf. 12. §. vlt. de Canonico n. 2.9. vt habet familiæ Villaloborum, nunc Marchiones Astorguæ, qui in Sede Legionensi Canonici sunt, refert; Athanal. Lobera in tract. de Ecclesia & Ciuitate Legionensi fol. 2.12. vbi simile priuilegium à Papa concessum dicit Regibus illius Regni, & quod afferunt Palat. in repet. c. per vñstra. n. 28. fol. 4. Petr. Henr. conf. 9. n. 1. Et idem Comiti Barchionen. pro Ecclesia illius Ciuitatis concessum testatur Oliban. d. c. 1. n. 6. Ita etiam Rex Francia est Canonicus in Ecclesia S. Hilarij Pictauiensis, Abb. in cap. extirpanda, §. quia vero, in repet. colum. 12. de probend.

In glof. [Ultra numerum.] Hinc notant Doctores 16

B 4 post

28 Collectanea Doct. in lib. I. Decretal.

posse aliquem ultra numerum Canoniconum, dummodo non sit certus auctoritate Papae ille numerus confirmatus, in Canonicum recipi sine praebendis, ut per Panorm. hic n. 5 o. & in cap. relatum, n. 2. & in cap. dilectus 1. & 2. de praebend. Azor. d.c. 11 q. 3. vbi q. 4. cum Ludou. Roman. conf. 447. resoluti praeceptum ultra numerum spe futurae praebenda habete beneficium, & q. 6. tenet sine praebendis posse plures in Canonicos eligi. An autem distributiones quotidiana debentur Canonicos supernumerariis non leuis est controvrsia, pro qua sedanda plures casus distinguunt Menoch. conf. 1179. n. 7. & regulam cum limitacionibus ponit Monet. de distrib. quorid. p. 2. q. 1. n. 4. concl. 3. Breuitate tamen circumscripta consuetudine cuiusque Ecclesie, qua primas in hac re sibi vendicat partes. Franc. Marc. qui alias cumulant decis. 1045. n. 4. p. 1. Felin. in pref. num. 21. in fine. Monet. d. q. 1. n. 10. distinguedendum est, aut receptio soluit numerum, & hoc causa debentur; aut non soluit, & non debentur; nam sicut primo casu receptus ex exceptione confequitur omnem commoditatem in Collegio, & ita commoditatem lucrandi distributiones ex rationibus bene ponderatis per Castren. conf. 170. n. 1. lib. 1. ita in secundo casu nullam commoditatem confequitur, habetque tantum ius quoddam ventosum, & hoc est totum illud, quod docuit Abb. in cap. dilectus. num. 10. de praebend. vbi clarius Anch. num. 6. & 8. Intelligitur autem solui, vel non solui numerus, cum id verbis, vel facto declaratur, si enim verba deficiant, non est existimandum, receptionem factam esse animo soluendi numerum, & sic ceteris iam receptis praedicandi. Castren. d. conf. 170. sub n. 2. in ult. col. vers. præterea non videtur. Ad coniecturam ergo facti recurrente est, que in assignatione loci in Choro, & installatione in Capitulo consistit, tunc enim demum habetur pro Canonico, etiam quoad distributiones quotidianas, nec aliter reputari possessor, ita eleganter consulnunt Castr. conf. 365. m.m. 3. lib. 1. nisi forte in eo etiam actu declarasset Capitulum se non intendere frangere numerum, sed enim tanquam simplicem supernumerarium habere, quia tunc censeetur illi dumtaxat constitutre quoddam ius extraordinarium, Abb. in prelenti sub n. 31. vers. au. Canonici, quem sequitur Felin. hic n. 23. vers. hanc conclusionem limita; & idem dicendum est, in recepto de mandato Papa, nisi visum fuisset recipi cum plenitudine Iuris Canonicalis, vt Abo. & Felin. docuerunt locis proxime citatis, & Butr. hic sub num. 66. vers. ego autem, Franc. Marc. decis. 1045. n. 8. & ideo inolevit stylus semper hanc clausulam apponendi, prout adserit Staphil. de expellat. sub num. 38. vers. & quod dictum est de distributionibus.

In ead. glof. ibi (hic potest queri; virum isti, qui quotidie recipiuntur ultra numerum habeant vocem in electione Episcoporum, vel aliquorum Prelatorum?) Vide Felin. hic n. 23. Firmian. de elect. p. 2. à n. 21. Bias. in directo. elec. p. 1. c. 17. Aloys. Ricc. in praxi aurea ref. 263. Ant. Raguci. de voce Canoniconum in Capitulo. q. 1. n. 2. Azor. d.c. 11. q. 5. Moneta de distributionib. quorid. p. 2. q. 1. num. 5. remissione Ego ipse in tract. de officio & potestate Episcopi, p. 1. tit. 1. cap. 3. num. 23.

In ead. glof. ibi, (ne quicunque habet Canoniam habet vocem in Capitulo.) Imo habere vocem & locum in Capitulo competit ratione Canonice, exercitium vero non competit nisi Subdiacono, ita Moneta de distribut. quorid. p. 2. q. 19. à n. 1.

In glof. [Nihil perciperent.] Notatur ad hoc, quod fractione crimen non patratur si aliquid Iure concessum deditur in expressum pactum, ut per Cran. de antiqu. temporum, q. 4. §. circa premissa, n. 30. quem refert, & sequitur Campan. in diversorio Iuris Canonici rub. 41. 6. 27. n. 4.

S V M M A R I V M.

- 1 Dolores referuntur super hunc text. scribentes.
- 2 Leges, & statuta Laicorum Ecclesiastis, & earum boni nullatenus ligant.
- 3 Statuta generalia Laicorum, qua simpliciter disponunt, nec Iuri Canonico contradicunt, si honesta sint, Ecclesiasticas personas saltem vi direktiva ligant.
- 4 Clerici virum pretio a statutis Laicorum taxato res a se venales expostis, vendere teneantur, ostenditur.
- 5 Leges Civilis Imperiales tacite, vel expresse Clericorum intentione facientes, eos ligare minime valent.
- 6 Statuta Laicorum per narum condemnationem, & ex actionem imponentia aduersus eos, quorum peccata damnum dederunt, aut in fratribus, vel in pastribus veritate fuerunt inuenta, non ligant Clericos, nec Ecclesiasticas personas.
- 7 Proponitur quiesco, an possint adiri regij Auditores, & Consiliarii ab iis, qui a Iudicibus Ecclesiasticis vi, & censuris opprimi conqueruntur, ut eos compellant ab ea vi inferenda cessare.
- 8 Pro parte affirmativa fundamenta adducuntur, & num. seqq.
- 9 Consuetudo tanti temporis, cuius non est memoria, vim priuilegij, constitutionis seu dispensationis, habet.
- 10 Papa potest priuilegio, seu concessione certas Clericorum causas committere Iudicibus Secularibus, & fori priuilegio derogare, & n. 12.
- 11 Pro parte negativa, qua prior est, adducuntur fundamenta.
- 12 Principes secularis de causis Clericorum cognoscere quam perniciosem sit, ostenditur ex Sanctis Patribus.
- 13 Intelligitur tunc in cap. filii, vel nepotibus 16. q. 7.
- 14 Declaratio texti, in cap. Regum 23. q. 3.
- 15 Consuetudo immemorialis licet habeat vim priuilegij, non tamen est verum priuilegium.
- 16 Prescripicio immemorialis non aquilaet priuilegio ubi adeat incapacitas prescribentis.
- 17 Clerici, (ut prior tener opinio) sunt de Iure Divino exempli a Civilibus Principum legibus.
- 18 Consuetudo, que est contra Iure Divinum, non valeat.
- 19 Papa non potest in totum, & generaliter fori priuilegio Clericorum derogare, potest tamen illud interpretari, mutare, &c.
- 20 Consensus Principis probatur taciturnitate longi temporis.
- 21 Papa nunquam asserta consuetudini cognoscendi Laicos de aliquibus causis Clericorum consensus praestit, imo quotidianus eius officiales panis, & censuris afficiunt Laicos, qui talia facere audent.
- 22 Summi Pontificis scientia non excusat, si non tollat in totum huiusmodi statuta, quia ea involuntarie tolerat ad evitandum scandalum, & maius malum.
- 23 Ecclesia aliquando crimen tolerat propter scandalum, vel multitudinem peccantium.
- 24 Conscientio in vim priuilegij allegata in his casibus non sufficit, nisi probetur priuilegium per scripturam.
- 25 Verba (sub praetextu) significant etiam veram causam.
- 26 Propositio casus & facti contingentes, ex qua colligit potest damnatum quod Ecclesiastica Iurisdictioni evenit ex recursum ad Seculares Iudices.
- 27 Lex sine constituto Civilis alienari prohibens bona immobilia Ecclesiastis, sine personis Ecclesiasticis, omnino licita est.
- 28 Status in querendis in praediicium Ecclesia valet si Laici non odio, sed bono Zelo faciant.
- 29 Ordinationes Regia Lusitanorum confirmatae, fuerunt in concordatis in Curia Romana inter Clericum, & Regem Dionysium.
- 30 Statutum in 32 Statutum

De Constitutionibus. Tit. II.

21

- 32 Statutum Laicorum super feudis in praedictum Ecclesia non valet.
- 33 Statuta Laicorum feudalia, etiam generalia, non profundunt Clericis, & Ecclesiis.
- 34 Bona patrimonialis Clericorum gaudent privilegio bonorum Ecclesia.
- 35 Sententia lata sine probationibus, vel sine causa cognitione, est ipso Iure nulla.
- 36 Sententia lata tam leui tempore, quod acta verisimiliter videri non potuerint, est ipso Iure nulla.

CAP. Ecclesia S. Mariae. X.

Staturum Laicorum generale tam circa temporalia quam circa spiritualia in praedictum Ecclesia, vel persona, vel rei Ecclesiastica, non tenet, speciale verò nec in eorum communidate valet. Colligunt ut Ordin. Abb. antiqu. Collect. Bellam. Ioan. And. Imola. Innoc. Anch. Anania. Dec. Hoft. Felin. Panorm. Butr. Alex. de Neu. Henric. Boich. Martin. Vranius. Mantua. Compostel. Viuan. in rationali primi libri Iuris Pontii, pag. 22. Alagona in compendio Iuris Canonici, pag. 7. remissiuè Cafal. in annot. & Ximen. in concordat. p. 1 & 2. & tom. 2. repetitorium in Iure Canonico ad 1. Decretal. liberum, Ant. Burgos refertur ab Art. August. collect. 3. Decretal. lib. 1. sub tit. de foro comp. cap. 5.

Collige ex text. quod leges & statuta Laicorum Ecclesiis, & carum bona nullatenus ligant, vt per Grammat. deci. 1. oon. 7. Rebuff. ad leges Gallic. in proem. glof. 1. n. 55. & à n. 65. & à n. 71. Armendar. in proem. addit. ad recopilationem legum Nauar. num. 93. Perez in rub. tit. 2. glof. 1. vers. quare potest. lib. 8. Ordin. Morla in emporio Iuris, p. 1. tit. 1. q. 16. Cald. Pereira de nominat emphat. q. 12. n. 22. & tract. de empi. & vendic. c. 1. n. 10. nouissime Ioan. Hontor. in summ. in Decretales sub hoc tit. n. 15. pag. 7. Statuta tamen generalia Laicorum, quae simpliciter disponunt, nec Iuri Canonico contradicunt, si honesta sint, etiam Clericos, & personas Ecclesiasticas saltem vi directina ligant. Tiraq. de retractu lign. s. 1. glof. 13. n. 4. Cotta in memorabil. verbo. Clerici ligantur. Ioan. Garcia reg. 292. Matienzo l. 7. glof. 1. n. 17. tit. 1. 1. & l. 1. glof. 1. n. 2. tit. 2. 5. lib. 5. noue recipil. Mexi. in tract. tasse panis, concl. 5. à num. 3. Card. Bellarm. in resp. ad epis. incerti autoris pro defensione Venetor. contra censuras. Paul. V. pag. 6. Fillinc. tom. 2. tract. 3. 5. cap. 4. n. 94. Vigianus tract. de immunit. Eccles. disp. 2. concl. 2. Portel. in anb. Regulor. verbo lex. n. 2. Barthol. à S. Fausto in speculo Confess. disp. 6. q. 4. num. 3. me citato in hoc loco Diana resolut. moral. p. 1. tract. 2. resol. 7. Hiero. Portoles in tract. de consortibus, & fidei com. legilibus. cap. 31. num. 3. vbi num. 4. etiam resolut illos arcta re statuta, regimen & politiam Ciuitatis refficiencia, quod exemplificari potest, quando iusta retum venialium pretia taxantibus per statuta Laicorum, tunc enim si Clerici, vel Ecclesia frumentum, vinum, vel oleum suum vendiderint, obligantur huiusmodi Laicorum statutis pretia taxantibus, Sot. lib. 1. de iust. 9. 6. art. 7. Nau. in man. c. 23. n. 88. Bann. 2. 2. quest. 67. art. 1. dub. 2. Eodem modo confuetudinem communem Clericorum & Laicorum, Clericos ligare resoluunt Tiraquell. d. glof. 1. 3. à num. 2. & in tract. le mort. part. 3. declarat. 8. n. 4. Menoch. de interditis, remed. 1. 4. regi p. num. 54. cum seqg. Cald. Pereira de nominat. emphat. quest. 7. num. 12. Verum credo cautiū dictum obligationem, quia tenentur Clerici, & Ecclesia, iusto pretio res a se veniales expositas vendere, non oriri ex vi statuti Laicorum ea taxantis, sed ex ipso Iure naturali, & diuino, quo obligamus res nostras iusto pretio vendere, ita ut si Principis lege pena sit constituta in eos, qui pluris vendiderint, eius pena Laicus sit reus, & non Clericus, ita Azor. infit.

moral. part. 1. lib. 5. cap. 12. q. 4. Nam statuta Laicorum, Cinilesque leges Imperiales tacite, vel expresse Clericorum mentionem facientes eos ligare minimè valent, quia Imperator, vel Rex in Clericos, & Ecclesiis iurisdictionem non habent, nec Imperiales leges in titulis, C. de Summa Trinit. & de sacro. Ecc. & de Episcop. & Cleric. ac similibus, specjaliter de Clericis, vel Ecclesiasticis rebus, & bonis aliquid constituentibus, mullam vim, & locum habent nisi quatenus Iure Pontificio approbantur, vel recipiuntur, ita omnes in praesenti, Azor. infit. moral p. 1. lib. 2. c. 6. quest. 4. & melius p. 1. lib. 10. cap. 7. quest. 9. Cald. Pereira de nominat. emphat. quest. 16. num. 28. Handed. cons. 20. num. 18. vol. 2. optimè Sanchez. in precepta Decalogi, tom. 2. lib. 7. l. cap. 9. à num. 4. Surd. cons. 30. 1. num. 9. Steph. Gratian. discept. forens. c. 6. 4. num. 22. & 23. Soat. de legibus, lib. 3. cap. 34. Card. Caesar. Baron. tom. 7. annalium. Ecclesia anno Christi 565. pag. 486.

Ex quibus inferatur, statuta Laicorum peccantibus condemnationem, & executionem imponentia aduersus eos, quorum pecora damnum dederunt, aut in fructibus, vel in pastibus vetitis fuerunt inuenta, non ligare Clericos, & Ecclesiasticas personas, quia indistincte secularibus prohibetur Clericos distringere, aut condemnare, c. 2. de foro comp. tum quia causa quamvis sua natura merè temporalis fit, ratione personæ Clerici contra quem mouetur maner Ecclesiastica. Quicquid contrarium resolutum Greg. l. 24. verbo, el. ganado, tit. 1. 5. part. 6. Castil. l. 70. Tani. n. 18. Auendan. de exequendis mand. part. 1. c. 4. n. 30. & c. 13. n. 7. & part. 2. c. 14. num. 13. Gutier. præf. lib. 1. q. 4. Alder. Macard. de gener. stat. interpret. concl. 1. num. 1. 5. & seq. Bellet. disquisit. Cleric. p. 1. tit. de fanore reali, §. 6. num. 5. Ceull. commun. contra commun. q. 897. à n. 6. 20. & in tract. de cognit. per viam violen. part. 2. q. 23. n. 18. cum seqq. idque suadere conantur ex eo, quia quando onus impositum est rei, potest secularis ubere, vt executio fiat in re, que in suo territorio, & iurisdictione est non habito respectu ad persona, cuius res est, pertineat ad suum forum, vel iurisdictionem, arg. l. viros 12. in princ. C. de Palat. sacrae larg. lib. 12. c. si tributum 11. q. 1. Bart. in l. Imperator, ff. de publican. Bald. in l. de iis, vers. ego credo, C. de sacro. Eccles. & in auth. ed & periculum. C. fine censu. Gutier. a. q. 4. num. 2. deci. Pedem. 68. n. 34. Azeued. ad l. 1. 2. n. 2. tit. 3. lib. 1. noue recip. confirmatur hæc ratio, quia hoc pacte persona Clerici non condemnatur à Indice seculari, nec eius statuto ligatur, quia in persona Clerici nulla dirigitur executio, sed onus reale rei impositum à Clerico exigitur, sicut aliquid quocunque tributum reale. Sed ratio hæc non euincit, cum omnino oporteat sententiam ferri, & condemnationem peccatarum fieri in personam, quia animalia minime sunt capacia, quod conueniantur, vel condementur, argum. c. 2. ibi, rem que culpa caret in damnum vocari non conuenit, hoc tit. cap. mulier. vers. queritur 15. quest. 5. ibi, nec illo modo capax legis sit, bonus text. in l. 1. post princ. ff. si quadrupes pauperem fecisse dicatur: ergo fundamentum prædictum contrariae opinio- nis secundum Iuris rigorem stare non potest, vt bene aduerterit Aules ab o. 17. Pratorum, glof. 1. n. 1. 2. & se plures consuluisse testatur Salzed. ad Bernard. reg. 55. vers. septimo, referat me citato in hoc loco Diana resol. Moral. p. 1. tract. 2. re. sol. 80.

In aliquibus Provinciis (pro dolor illud obsernatum) est posse adiri Regios Auditores, & Consiliarios ab his, qui à Iudicibus Ecclesiasticis vi, & censuris opprimi conqueruntur, vt vim comprimant, eosque compellant ab ea inferenda cessare, horum recursum Iustitia tueri nituntur citati per me in collect. ad d. c. Regum officium augens, n. 2. & infiniti propinquum, quos refert, Ludovic. à Sarria. de Iuris dict. Admiretorum, q. 30. ex n. 1. Torreblanc. de Magia, lib. 3. c. 23. per totum. plures

22 Collectanea Doct. in lib. I. Decretal.

- plures citat Salgad. de protest. Regia, p. 1. c. 1. per totum, & pricipue n. 16. Ceuall. in tract. super hac materia edito, & pricipue glof 6 n. 57. Gabr. Percira de M. in Regia p. 1. c. 4. & q. 7. Calixtus in tract. de Lege Regia, §. 10. n. 3.
- 8 Cened. Canonicae q. 45 per tot. Cui obseruationi proposita dicitur suffragari text. in filiis, vel nepotibus 16. 9. 7. qui habet, Archiepiscopis, vel Episcopis negligentibus obnire Rectōribus, qui Ecclesiarum Iurispatronatus bonis abutuntur, Regem adiri posse, vbi glof. verbo Regis, addit haec verba, ut corrigat eum, qui per Ecclesiasticum Iudicem cogi non potest: ad idem inducit text. in c. Regum 25. q. 3. Regum, inquit, officium est proprium facere iudicium, atque iniuriam, & liberare de manu calumniantium vi oppressos, & in principio 23. q. 1. quo in loco testimonium Hidori à Gratiano adductur in hoc, ut sciamus Principes saeculi intra Ecclesiam etiam protestatem habere ut superborum cernices comprimant, & quod fieri non potest per Indices Ecclesiasticos, ab ipsi iuxta disciplinam Reipublice vtilem, ex: cutioni mandetur, cuius auctoritate scribit Guillelm. in c. Raynatus, de testam verbo nomine Adelasiam, num. 454. quod ubique Ecclesiastica potestas deficit, aut quia non potest, aut quia Praelatorum dissimulatione non vult, saecularis potestas se intromittit, ne delictorum atrocitate pax publica perturbetur.
- 10 Denique communiter habetur probari hanc iniustiam proxim in predictis Prouinciis ex obseruantia diu obtenta à tempore, quod memoria hominum excedit, quo supposito si arguitur. Consuetudo tanti temporis, cuius non est memoria, vim priuilegi, constitutionis, concessionis, seu dispensationis, ac instrumenti publici obtinet. l. 1. § denique, l. 2. § apud, vers. planè si fossa, ff. de aqua pluvia arcenda, hoc iure, §. ductus aquæ, ff. de aqua quotid. c. super quibusdam, §. præterea, vbi glof. verbo non extat memoria, de verborum signif. Dec. conf. 85. n. 2. & conf. 117. in fine, Ruin. conf. 28. n. 11. vol. 1. Crmet. conf. 25. vol. 1. Menoch. conf. 42. num. 7. Afflict. decis. 2. 5. 4. n. 4. Sed sic est quod priuilegio, seu concessio potest Papa certas Clericorum causas committere iudicibus saecularibus, & fori priuilegio derogare, c. Memnam 2. 9. 4. c. nos. et si 2. 9. 7. ciliud 10. 9. 3. e. verum 22. dist. Abb. in c. litteras, num. 13. & 14. de refit. spol. Felin. in cap. Ecclesia S. Mariae, num 6. vers. & pro limitatione, hoc tit. & c. 2. num. 2. & 3. de maiorit. & obed. Socin. reg. 56. fallent. 1. Cou. prætic. c. 31. num. 4. & 6. Clar. s. fin. q. 41. n. 7. Caffan. in confuetud. Burgund. rub. 1. §. 5. vers. Archidiaconi. Ergo saeculares Indices confuetudine immemorabili in vim priuilegi allegata potuerunt de huiusmodi Clericorum causis cognoscere, & vi oppressos liberare, quod probare nituntur Cou. prætic. cap. 3. n. 5. Ioan. Garc. de nobilit. glof. 8. n. 48. Salgado de protest. Regia tom. 1. c. 1. prælud. 3. num. 1. § 8. cum seq. vnde nonnulli moderatius loquentes existimarent valere consuetudinem, per quam in certo casu clericus subiicitur foro Iudicis laici, Cou. d. c. 3. sub n. 5. Clar. q. 56. n. 2. Aufrer. de post. Iudic. laici reg. 1. fallent. 12. Decian. tract. crimin. tom. 1. lib. 4. c. 9. n. 1. 9. cum seq. Farin. in praxi crimin. q. 8. sub n. 3. in fine, Carol. de Graffis de effectibus cleric. effectu 1. n. 3. 8. 8. Ioan. Franc. à Ponte decis. 9. n. 4. Stephan. Gratian. discept. forens. c. 340 n. 39. Cened. præt. & Canon. q. lib. 1. q. 4. n. 3.
- 11 Ea manifesta ratione hanc proxim, & antequam obseruantiam comprobarti dicitur propter maximam eius utilitatem, qua Recipublica accedit, cum alioqui nisi remedium hoc, & auxilium aduersus Indices Ecclesiasticos adhiberetur, grauissime ab illis opprimerentur innocentes, eo quod procul à Romana Curia ipsi Indices Ecclesiastici iurisdictione, & potestate Ecclesiastica abuterentur.
- 13 Verum iis non obstantibus prædicta praxis, & antiqua obseruantia vbi viget, omni ratione destituitur, sa-
- trisque Canonicis aduersatur in c. qualiter & quando, & in c. clerici, de iudicis: iam si proxim huiusmodi impiciamus, constat laicos in hoc negotio esse meros Iudices, Ecclesiasticos vero mere exequatores, & ministros, etiam compellantur sub pena à laicis ut excommunicatum absolvant, eisque remittant causa cognitionem, quod quidem improbatur à Conc. Triad. (eff. 25. de reform. c. 1.) quod cum statuat formam ab Ecclesiasticis Iudicibus in excommunicationibus proferendis fernandam, his verbis inquit. *Nefas sit saeculari culibet Magistratu prohibere Ecclesiastico Iudici, ne quem excommunicet, aut mandare ut latam excommunicationem reuocet sub pretestu, quod contenta in presenti decreto non sunt obseruata, cum non ad seculares, sed ad Ecclesiasticos huc cogitio pertineat.* Deinde hic vñs compellendi Ecclesiasticos cessare à vi inferenda quando tractatur de exequendo aliquo mandato Apost. & clare impedire executionem literarum Apost. quarum impedientes incurvant excommunications prolatas à Summis Pont. Clem. VII. Leone X. & Paulo V. in suis Constit. contra impedientes Bullarum Apost. exequitionem, etiam sub praetextu violentiae prohibenda, ut habetur in Bulla Cœna Domini cap. 14. ibi, vel executionem literarum Apost. seu executorialium, & etiam praetextu violentiae prohibenda, vel quod nos informando, ut ipsi aiunt, supplicauerint, an supplicari fecerint. Quād perniciosem enim si de causis Ecclesiasticis saeculares Principes cognoscere, ostendunt S. Athan. Patriarcha Alexand. in epist. ad solitariam vitam agentes, D. Ambro. epist. 3. ad Sororem, & in oratione derrabendis Basiliis, & D. Greg. lib. 5. epist. 21. Hinc S. Martinus Turonensis Episcopus, Maximo Imper. in faciem dixit, nonum esse, & inauditus nefas, ut causam Ecclesie Index saeculi iudicaret. Fulgent. lib. 2. sacra Historia, & B. Gelasius Papa in 14 epist. ad Anastas. Imper. Nofiti, inquit: *Eli clementissime, quod licet praefides humano generi dignitate rerum terrena- rum, tamen Presulibus diuinarum deuotus colla submittit.* Propterea Theodos. Iunior. Imp. in epist. ad Synodum Ephesium, Illicium, inquit, est illum, qui non sit ex ordine sanctissimorum Episcoporum, Ecclesiastici immisceri traetabibus. Ex quibus & aliis liuidissimi fundamentis pharases non contemnendauctoritatis virti recursus in rebus Ecclesiasticis ad Regia tribunalia enixe detestantur, ex quorum numero fuit Quintil. Mandos. commis. 14. §. reuocandi, q. 4. Azor. in istit. moral. p. 1. lib. 5. cap. 14. q. 2. Marc. Ant. Genenii. in praxi Archiep. Neapolit. cap. 21. ex n. 15. Steph. Gratian. discept. forens. cap. 238. ex n. 34. Mar. Alter. de censur. lib. 5. disp. 20. c. 2. Layman. in sum. Theolog. lib. 4. tract. 9. cap. 4. n. 4. Duard. in Bull. Cœna, lib. 2. cap. 1. 4. 9. Bonac. de legibus, disp. 10. q. 2. p. m. 1. §. 1. num. 10. Diana resol. Moral. p. 1. tract. 1. refol. 13. Sow. in libro pro defensione Fidei contra Anglicane sc̄la & errores, lib. 4. c. 34. & Max. n. 30. Et Rota Romana Iuris Canonici obseruantissima cultrix huiusmodi recursus teterim detestatur, & signanter in vna Oſcen. Penitentiarie 10. Aprilis 1595. coram Card. Blanchetto, impressa per Farin. p. 1. cens. 68. num. 1. c. & in alia Oſcen. Canoniciatus 1. De-cembriis 1595. coram boha mem. Penia, impressa per eundem Farin. tom. 2. crimin. decis. 103. & per Selle de in-bibit. c. 8. §. 3. n. 109. & in aliis impressis per ipsum, Farin. d. tom. 2. decis. 212. & 281.
- Qua sententia retenta non obstante in contrarium adducta. Nam ad primum ex d. cap. filiis, respondet illum tantum probare quod si Metropolitanus rebus Ecclesiasticis abutatur, mandat hoc Regis auribus intimari; non vero per Regem esse corrigidam, contra d. c. qualiter, & quando, & cap. clerici, ut notant Archid. & Egid. ibi Butt. in d. c. qualiter, & quando ad finem, & ibi Panorm. num. 7. ad finem, & Imola, num. 4. dicentes intimationis, quam tex. requirit, effectum illum esse, ut Rex admoneat Metropolitanum, vel instet coram superiori

De Constitutionibus. Tit. II.

23

periori, ut illum reprehendat, vel faciat instantiam alteri superiori pro illius correctione.

¹⁶ Ad secundum ex d. cap. Regnum, facilis est responso, scilicet procedere circa subditos, & eos, qui eius cura sunt commissi; nam cum ad rationem iudicij iurisdictio sit necessaria inter eos, Regis est Officium facere, qua ad illius iurisdictiōnē spectant. Eodem ferè modo loquitur d. cap. Principes, vbi tantum dicitur quod Principes sacerduli à Christo tuendam Ecclesiam accipiunt, cum illa suam disciplinam exercere non pravalet, tenentur suū potestate ministrare, & ita Ecclesiæ patrocinari, vt Bald. annotavit in c. olim 14. de rescriptis Panorm. in c. tna, n. 10. de decimis, Aufser. tr. de potestate sacerdotali super personas Eccles. reg. c. n. 6. fallent. 3.

¹⁷ Ad tertium respondeatur, quod licet immemorabilis consuetudo habeat vim priuilegii, non est verum priuilegium, Sot. conf. c. 60. n. 21. cum multa possint acquiri per viam priuilegii, qua non possunt per viam immemorabilis, Socin. d. n. 22. Rota decis. par. 1. de c. 744. num. 6. Vel melius respondebitis maiorem prout procedere data capacitate possidentis cum etiam immemorabilis prescriptio non aequivaleat priuilegio, ubi adeit incapacitas.

¹⁸ tas praescribentibus, Abb. in cap. nouit. num. 22. de iudicio, Felin. in cap. audientes, num. 6. de praescript. Cou. lib. 1. var. cap. 17. num. 6. Menoch. lib. 2. illustrum. cap. 89. Quod autem detur in capacitas ex parte laicorum ad inducendam consuetudinem, qua in clericis potestate habent, ex eo probatur, quia laicus est incapax Iuris, & potestatis spiritualis, nec potest illam civili potuisse, ac per consequens nec vlo tempore praescibere, cap. eayam, vbi omnes de praescript. Io. Andr. & omnes in cap. 2. de prebendis in 6. Panorm. in cap. quanto. n. 2. de consuetud. Dec. in cap. decernimus. n. 8. de iudicio: tum quia, vt verior tener opinio, clerici & omnes Ecclesiastici Iure diuino, & naturali exempli sunt à ciuilibus Principiū legibus, vt sentiunt Innocent. & Hoftien. in cap. 2. de maiorit. & obed. glof. verbo, discuti, in cap. si Imperator 96. difit. & in verbo diuino, in cap. quanquam, de censibus in 6. vbi Domin. Anch. Archidiac. & Franch. ac in cap. Ecclesia S. Marie de consil. Abb. Felin. Dec. Butr. post Oldrad. Roland. Burfat. Aufser. Aluar. Pelag. Alderan. Mascal. Thom. Baxium, Cou. Rebuff. & alios quamplures hanc opinionem sequitur Bellet. disquisit. clericatum part. 1. tit. de fauore clericorum personali, §. 1. n. 18. Rota in antiquis decif. 10. de consuet. Sylvest. verbo immunitas, 1. quest. 3. vers. secundum ad manera, Almain. tract. de supra potestate Ecclesie, cap. 8. propos. 3. ad fin. Angel. in sum. verbo, immunitas, num. 33. vers. 11. Decian. tract. crim. tom. 2. lib. 4. cap. 9. num. 1. Pefant. de immunitate Eccles. dif. 1. Card. Bellarmin. lib. 2. de membris Ecclesie militantis, lib. 1. de clericis, c. 28 prop. 5. Azor. instit. moral. part. 1. lib. 5. cap. 12. quest. 1. Ottero Roman. lucubrat. quest. 30. Guttier. in l. nemo potest ff. de legatis 1. num. 107. Viui. tom. 1. opin. 37. in princ. Surd. conf. 361. num. 16. & num. 71. vers. quanquam contradicunt, Molina de instit. tract. 2. disp. 31. concl. 1. & 3. Mench. illuf. c. 22. n. 8. Cened. ad Decretum collect. 37. num. 1. Io. Garc. de nobilit. glof. 9. num. 1. Ceual. communium contra commun. quest. 150. vers. sed contrarium, Farin. in praxi crimin. quest. 8. num. 2. Vant. de nullit. tit. ex defectu citat. num. 101. Ambros. de immunit. c. 10. num. 4. Burg. in tract. de laudem in 3. p. instit. 1. num. 4. & in tract. de modo procedendi ex abrupto sent. 1. quest. 6. n. 5. Carol. de Graffis de effectibus clerical. effectu 1. num. 1. Cened. d. quest. 4. in princ. Mart. de Iuris. part. 2. cap. 6. Comitol. in tract. apologet. contra Venetos cap. 5. Cetuant. in respons. immunit. Eccles. contra Venetos prop. 5. fol. 17. & seq. Philip. Maynard. de priuile. Eccles. contra Venetos part. 1. art. 12. Franc. Fagnan. in tract. de iustit. censur. Pauli V. part. 1. fol. 8. & p. 4. fol. 9. Soar. contra Regem Angli. lib. 4. cap. 9. Vgolin. in respons. ad Iuriscons. gymnasij Patañini cap. 2. Filluc. tom. 1. tract. 16. cap. 11. num. 316. & tom. 2. tract. 25.

cap. vlt. n. 427. Layman. in Theolog. moralis. lib. 4. tract. 9. c. 8.

num. 1. Durard. in Bull. Cœna, lib. 2. vers. 15. q. 18. concil. 2.

num. 16. Marc. Alter. de censur. tom. 1. disp. 16. lib. 5. c. 1. Ho-

mobon. de bonis de examine Eccles. part. 2. tract. 13. c. 4.

q. 4. quam quidem exemptionem nulla consuetudo

quamvis longissimi temporis abrogare potest, vel re-

nocare Surd. conf. 301. num. 52. Pefant. de immunit. Eccles.

disp. 2. n. 2. Comitol. in apologia contra Venetos. 3. num. 8.

Azor. instit. moral. part. 1. lib. 5. cap. 12. q. 1. vers. sed dubitari posset, Mart. de Iuris. part. 4. cent. 1. caſu 101. Filluc.

tom. 1. tract. 16. cap. 10. num. 255. Duard. in Bull. Cœna,

lib. 2. can. 15. quest. 9. n. 8. Layman. in Theolog. moralis. lib. 4.

tract. 9. cap. 10. n. 1. Diana resolut. moral p. 1. tract. 2. resol. 4.

quia par in parem non habet imperium. l. nam & Ma-

gistratus. ff. de arbitr. multo minus minor in maiorem,

l. minor ff. de minoribus. cap. inferior. cap. denique 21. difit. cap.

cum inferior. de maiorit. & obed. tum quia talis consue-

tudo contra libertatem Ecclesiæ, & Sanctorum Patrum

instituta est inualida, cap. 2. de foro comp. tum quia con-

suetudo, qua est contra Ius diuinum non valet, Put.

decif. 6. n. 2. Azor. d. lib. 3. c. 13. q. 2. Surd. conf. 301. n. 32.

cum seqq. Bellet. d. sit. de fauore clericorum personali, §. 3.

à princip.

Ad corroborationem verò prædicti tertij argumenti supra adductam, videlicet posse Papam in certis clericorum causis fori priuilegio derogare, respondeatur quod hoc non tollit quin prædictum priuilegium sit de Iure diuino, quia licet in totum ob hanc causam, & generaliter Papa illud derogare non possit, Abb. & Doct. in c. 2. num. 2. de maiorit. & obed. Felin. hic. num. 6. Roman. singul. 418. Grammat. decif. 2. g. num. 11. & decif. 6. n. 10. & seq. Clar. §. fin. q. 41. vers. sed quid dicendum, Roland. conf. 4. num. 15. vol. 1. & conf. 12. num. 46. & conf. 23. n. 11. vel. 2. Cou. præb. cap. 3. num. 4. vers. primū, quos refert & sequitur Bellet. d. §. 3. num. 7. tamen cum facilius sit limitare legem in uno, vel pluribus casibus, quam in totum abrogare, Felin. in cap. que in Ecclesiastum, n. 19. hoc. sit. Rota decif. 19. n. 7. apud Farin. part. 1. recent. po- test illud interpretari, mutare, declarare, & restringere, remittere, & amplificare. Abb. & Doct. in c. fin. de con- fuser. Cou. de sponsal. part. 2. cap. 6. §. 9. num. 2. 3. & 4. Balbu. de praescript. part. 5. princ. q. 7. n. 11. Moneta de decimis. o. 5. à n. 87. Azor. instit. moral. part. 2. lib. 4. c. 18. vbi conciliar. cum Canonistis Theologos contrarium tenentes. Vel clariss. responderi potest Iuris esse Diuini, ne laici quanquam Imperatores sint, siue Reges, propria auctoritate ciuili, quam habet Clericorum causas tractent, cognoscant, & iudicent. At Romanus Ponc. cum illis Clericorum certas causas demandat, non dat Ius ut id proprii auctoritate faciant, sed vt id tanquam Ministri, & Legati Pontificij, hoc est demandata fibi & commissa potestate, seu nomine, & auctoritate ipsius Pont. ex- quantur, & sic non cognoscunt causas Clericorum iure proprio, sed auctoritate delegantis, in cuius persona fundatur iurisdictio. 1. §. qui mandat. ff. de officio eius, Innoc. in c. quod sicut, & ibi Hofst. & Card. de elect. Felin. in c. de maiorit. & obed. Dec. conf. 8. n. 2. & tanquam Mi- nistri, & organi Papæ, l. pater ex propria, ff. de manum. vind. Ign. in l. necessaria, s. non aliás, n. 336. ff. ad S. Syllan. Aufr. clem. 1. n. 92. ff. de offic. ord.

Nec obstat quod inconfidate, & inconsulte multi 22. Doctores ad cohonestandam huiusmodi consuetudinem, seu potius corruptelani scriperunt, videlicet sacerdotes Magistratus de huiusmodi causis ex antiqua consue- dine cognoscere tacito Romanoru Pont. consensu, quæ antiqua cōsentudo exculpare videtur, & habet vim legis c. fin. de consuet. l. de quibus ff. de legibus, & cōsenitus Principis probatur taciturnitate longi temporis, Menoch. de presump. lib. 2. pref. 3. Marfil. conf. 45. n. 10. qui respō- 23. detur Romanos Pont. huiusmodi consuetudini min- quam consensum præstisse, immo quotidie reclamant, conque

conqueruntur prohibent, pœnas constituant, & censuris afficiunt laicos, qui talia facere audent, sape saepius videamus in actis judicialibus Auditorum Cameræ, ubi expeditum litteræ monitoriae ut per rationalem coparent hi, qui ita conueniunt, atque consentiunt, & contra illos pronuntiantur sententiæ condemnatoriae data etiam excommunicatione. Idem etiam constat ex pluribus decisionibus Sacrae Rotæ Romanae in quibus omnino improbantur, & damnantur tales recusus, & iij, qui recurrent declaratur excommunicati, ut in pluribus relatis per me de officio, & potest Episcopi, p. 3. alleg. 79. n. 4. & apud Farin. p. 4. corf. 68. & decif. 112. n. 3. in 1. collect. Ratio autem quare Summus Pont. Conscius huiusmodi consuetudinis in aliquibus partibus eam utri paruam, & contra Ius Diuinum, libertatem Ecclesiasticæ, & Sanctorum Patrum, Canonica instituta in toto non tollit, sed potius involuntarie tolerat, illa solum est ad evitandum scandalum, & maius malum, quo etiam casu ipsius Summi Pont. scientia non excusat, ut post Io. de Lignan. & Calderin. tenet Abb. & in c. clerici, n. 6. 2. de indic. Surd. col. 101. n. 57. & seq. & corf. 396. n. 3. nam propter scandalum Ecclesia aliquando crimen tolerat, c. denq. 4. difft. c. quatuor 1. q. 1. c. ordinaciones 8. q. 1. c. ip/a pietas. & non potest 3. q. Felin. in c. 2. de prescript. & eo maxime propter multitudinem peccantium, cap. consuetudinibus 50. difft. multi enim per tolerantiam suu' finendi sunt quamvis sententia diuini iudicij sint condemnati, c. omnis 2. q. 1. Quanto magis iam dici non potest Summus Pont. consuecum talis consuetudinis eam aliquando etiam involuntarie tolerasse, cum videamus quotannis in die Cœna Domini Pontificium Bullam publico & solemni ritu publicari, vbi reuocantur tales consuetudines, priuilegia, & indulta etiam Imperatoriis, aut Regibus concessa, ut bene animaduertunt Ioann. Malder. Episcopus Antuerpiensis, in p. 1. 96. a. 4. pag. 407. col. 1. Paul. Layman in Theologia moralis lib. 4. tr. 9. c. o. n. 1. Vrgianus in de immunit. Eccles. c. 1. corf. 4. pag. 43. Ioan. Franc. Fagnan. tr. de Inst. censur. Pauli V. pag. 4. n. 116. Vgolin. in c. ad Iureconf. gymnasij Paravini c. 7. pag. 93. Tanner. 2. 2. difft. 5. q. 5. dub. 4. n. 132. Me citato in hoc loco, Diana d. watz. 1. resol. 5.

26 Nec etiam obstat si aliquis dicat huiusmodi sæculares Indices in his casibus non procedere vi alicuius consuetudinis, sed vi priuilegijs, quod habet immemorabilis consuetudo: quia huic obiectioni ultra responsio nem, quam supra præstimus n. 17. potest etiam fastidiosi si dicas solam consuetudinem etiam in vim priuilegijs allegatam non sufficere, ut laicus habeat iurisdictionem in causis prophanis clericorum, nisi probetur etiam prælimen, Rot. divers. p. 3. lib. 1. decif. 1027. num. 2. quod probari non potest nisi per scripturam, ut post Abb. Alex. & Alciat. tenuit Rota in una Spoleiana beneficiorum 31. Ianuar. 1594. coram Illustriss. Mantica decif. 160. n. 6. & tenet ostendere, qui illud dicit habere, quando fit instantia, & vbi primum ostensem fuerit, considerandum est, an illud sit personale, an ad tempus, an ad particulares, an ad omnes personas, & quibus conditionibus munitum, & roboretur, item fueritne vñquam derogatum. Sed ego verius credo non esse fide dignum huiusmodi priuilegia fuisse vñquam concessa in Pontificia auctoritatibus detimentum, & diminutionem, & contra Bullam in Cœna Domini, quod si olim concessa fuissent, quis nesciat per huius publicationem penitus reuocari, & de facto tolli? Sed id expressè dicunt Philip. Maynard. de priuilegijs. Eccles. p. 2. art. 18. n. 10. Vgolin. loco proximè citato, Ioan. Beltran de Guevara in propugn. Eccles. liberi §. 7. n. 43. affert. 1. Mart. de Iuris. p. 4. casu 7. n. 1. Patres Theologi Religionis Seruorum in defens. censur. Pauli V. c. 8. n. 9. in fin. Diana d. tr. 2. resol. 6. quicquid dicat Malder. in p. 2. q. 6. art. 4. pag. 407. col. 1. Salgd. de protest. Regia, et. 2. p. 3. c. 1. o. n. 96. & 97.

Minus obstat si sæculares dicant posse de Ecclesiastico cœnatus cognoscere, easque indicare quando certa est consuetudo, non verò quando incerta, & simulata, id deducentes ex Canonibus, & Summorum Pont. litteris, & diplomatis solùm prohibebitis ne laici ad sæcularia prætoria, & tribunalia Clericorum causas trahant prætextu consuetudinis, aut prætextu violentiae, ex eo quod prætextus velamen sit, que moueri se aliquis simulacrum aliud faciendum, cum tamē alia causa moueat: respodetur enim, Romanos Pont. quotiescumque in Bullis dicunt sub prætextu consuetudinis sæculares non audeat: Ecclesiastico causas ad se aduocare, eos medium prohibere hoc illis, quando consuetudo est incerta, & subobscura, sed etiam quando est certa & manifesta, nam hoc nomine, sub prætextu, canones & leges significant etiam veram causam, ut in sub prætextu, C. de transact. vbi sic habetur. Sub prætextu instrumenti post reperti transactionem finitam rescindendi Iura non parciuntur, que lex confirmatur in c. inter monasterium, de sentent. & re indic. vbi dicitur sub nouorum instrumentorum prætextu lites non debent instaurari. Et in o. sub oria, eod. tit. dicitur prætextu priuilegijs de nouo reperti, &c. Quia etiam in litteris, aut decretis Summorum Pont dicatur sub prætextu consuetudinis, aut violentiae laici causas clericorum non iudicent, re vera prohibent ne iudicent, etiam in ea ut euidentis consuetudo sit, aut violentia, quoniam confuerendo est corruptela, & violencia debet ad Ecclesiasticos Indices non sæculares deferriri, neque enim Canones permittunt, ut à Iudice Ecclesiastico ad profanum, & sæcularem appelletur.

Neque denique obstat aliquorum sententiæ, que tenet posse illos, qui à Iudicibus Ecclesiasticis per vim & iniuriam censuris afficiuntur sæculares Magistratus adire, vt vim propulsent, & editio cogani indices Ecclesiasticos ab ea vi, & iniuria desistere, quia nisi Principes hoc remedio vtererint aduersus Indices Ecclesiasticos, innocentes passim opprimuntur, & Episcopi, quoniam procil à Romana Curia distant, auctoritate sua Ecclesiastica saepius abutentur: respodetur enim Iudicis sæcularem non posse ad se aduocare causas ad Ecclesiasticos pertinentes, etiam quando Episcopi, & ceteri Ordinarij, & his Superioribus Amiftices fuerint negligentes in eis iudicandis, ut est expressus tex. in d. c. qualiter, & quando idem constat. ex c. si qui clericus, & ex cap. placit. & ex c. Christianus 11. q. 3. Non propterea sequitur vim impunita maneant delicta, aut innocentes ab improbis hominibus opprimuntur: nam si Episcopi negligenter se gesserint, ad Metropolitanos, & Primates recurvant, postea ad Legatos, vel Nuntios, & denique ad Summum Pont. quando enim dantur appellationes ad tantos Indices & graves Prelatos, quis crederet iniustiam non administratores? Ego igitur illum, qui ad sæculare recurrunt iudicium damnata subterfugijs deserit Ecclesiasticum, calumnias astringere, & causam velle in mille protrahere annorum myriadas reputo. O bone Deus! quam præstaret nebulos iros, mortis harpyias dignitas loco monere, itavit Ecclesiastici Iudicis contemptor, Ecclesiastico emolumentorum propter ingratitudinem inmeritus pronunciaretur; indignum est enim illi subvenire ab Ecclesia, per quos constat scandalum in Ecclesia generari, cap. Sacerdotibus, ne Clerici, et Monachis.

Noui quandam Clericū de certo beneficio ab Apost. 30. Sede prouisum, contra quem inimicorum calumnijs, & aliorum iniidia quædam frustra per certum Capitulum oportita fuerint impedimenta, ad finem malitiosè impediendi litterarum Apost. executionem, quarum c. executor illa sua tentativa reiecit, prouisorijs possitionem esse dandam quibuscumque non obstantibus adiudicauit, que sententia in Metropolitanano Senatu, & Lega i. A. post. confirmata fuit, & sic eius vigore executor Apost. contra

De Constitutionibus , Tit. II.

25

contra Capitulum possessionem obstinatè denegans, & nuncupatum quofdam alios illa impeditentes, quasi alienæ felicitatis & honoris impatientes, excommunicationis, interdicti deambulatorij, ac pecuniariarum poenarum per internalla temporum sententias protulit. Verum in diabolica obstinatione adhuc perseuerantes falsis precibus obtinuerunt à Regis gubernatoribus quofdam literas prædicto indici executori directas, quibus ei mandabatur ab illatis censuris, & pœnis cessare, & excommunicatos absoluere, impotitus ibidem pecuniarum, & exilijs pœnis contra literarum Apost. seu prædictarum sententiarum iam per sacram Rotam confirmatarum executionem sollicitantes, & beneficij possessionem capientes; aut capi facientes; cessavit iniutus index huiusmodi literis secundò irquisitus, eoque ad reincidentiam metu absoluīt: quibus calumniosis impedimentis & dilatationibus vexatus Clericus, eam amplius ob plures litium impensas, & annuam pensionem 150. ductorum auri de Camera, quam tribus annis de suo proprio persoluit, easam prosequi non valeret, nec iudex executor sententias prædictas prædictorum Magistratum literis impeditus executionem mandare vellet, liti cessit, & beneficio. Videat ergo Christianus lector, ins & iniuria in iustitia administrada an ab Ecclesiastico, vel seculari in hoc casu facta sit, & intra se inducit, non enim ad hoc pertendantum opus est Delio natatore, quilibet vel levissime tantus literis si omnia inoffenso pede percurrat, dolebit iniustum secularium praxim in tot animalium dispendium, & Ecclesiasticorum iniuriam paulatim radices egisse. Meminerint huiusmodi impeditentes in Papalem excommunicationem incurrisse, tum ob iniustè impeditam litterarum Apost. executionem, tum etiam ob recessus ad indices secularia factos. Sunt (ait Ailredus) in sanctæ Ecclesiæ firmamento à Domino creata duo magna luminaria, Sacerdotium scilicet, & regnum, Rex & Episcopus, Princeps & Clericus; dies spiritualia, nox secularia præfigurata, ita lumine maius Sacerdotium ut præsit diei, id est, spiritualium, lumina minus regnum ut præsit noctis id est, secularibus; contra naturam proinde est si sol nocti, si præsit luna diei, si princeps ad spiritualia se ingerat, si Sacerdos nimis secularium negotiorum tenebris conscientia sua serenum obnubilet. Vnde nobis qui in ista infelicia tempora incidunt, in quibus sol in tenebris est conseruus. Eia videant ipsi Pontifices, quorum vices gerunt, quorum obtinuerunt cathedras, quorum infulis gloriantur, & indicent ipsi si non est itavt certius; considerent quos scientia radios, que virtutum lumina, que charitatis scintillas, que spiritualium coruscationum fulgura suis emittebant temporibus Gregorius, Ambrosius, Augustinus, Hilarius, Martinus, & mille alij, felicia tempora, in quibus tardus malus, quoniam nunc bonus in Ecclesia inuenitur: nunc etiam luna versa est in sanguinem, nam manus Principum plena sunt sanguine, exactionibus, & vestigialibus, effudentes viscera miserorum, iustificantes impium pre munieribus, & iustitiam iusti auferentes ab eo. Haec Ailredus, super illa verba, scilicet *Deus dno magna luminaria, quem refert Ioh. Baptista Fin. de regula iuris ham. 2. cap. viii.*

²⁹ Inferitur igitur ex dictis (vt ad rem redeamus) legem, sive constitutionem ciuilem alienari prohibentem bona immobilia Ecclesiæ, sive personis Ecclesiasticis, omnino illicitam esse, itavt ea minime Clerici, & Ecclesia ligentur restituere bona sibi tali existente prohibitione donata: ita Bart. in l. filius fam. §. Dni, num. 1. ff. de leg. 1. P. Ludou. Miranda in manu Prelat. tom. 2. quest. 27. q. 7. Mare. Anton. Genuensi. in pra-

dicab. Eccles. tricen. 13. quest. 379. Mart. de iuris part. 7. cap. 6. num. 16. Filliue. tom. 1. tractat. 26. c. 10. num. 272. Duard. in Bull. Cœna, lib. 2. can. 15. quest. 19. num. 83. Vigian. de immunitate Eccles. diff. 3. concil. 2. Colleg. Boston. in resp. pro libertate Eccles. num. 18. & seq. Comirol. in apol. contra Venet. cap. 1. num. 18. pag. 6. Vgolin. in resp. ad Inrecons. Gymnasi. Patavini. cap. 6. §. 1. & seq. Maynard. de privilegiis Eccles. contra Venet. part. 2. art. 2. ex num. 67. Ioan. Franc. Fagnan. de iustitia censur. Pauli V part. 3. pag. 42. Quicquid huinsmodi constitutio-
nem esse validam & licitem contendant Bald. b. n. 6. Perez l. 7. tit. 2. lib. 1. Ord. pag. 44. Mexi. in tract. tasse panis conclus. 5. n. 27. cum seqq. Molina de iustitia tract. 2. disp. 140. vers. quin de iure, num. 18. Ceull. commun. contra communes, tom. 5. quest. 899. num. 175. cum seqq. Fr. Emman. quest. regul. tom. 1. quest. 66. art. 4. Anguian. de legib. tom. 1. lib. 2. convr. 15. ex num. 33. Cald. Pereira in l. si curatorem, verbo vendidisti, num. 2. & de empt. c. 8. num. 27. 33. & 43. & quest. forens. lib. 1. quest. 23. n. 92. Bened. Aegid. in l. 1. C. de sacrof. Eccles. p. 5. §. 2. à num. 5. Quorum illud præcipuum est fundamentum quod in querendis valer statutum in præiudicium Ecclesie, quando laici non odio Ecclesie, sed bono zelos, & pro familiarum conseruacione faciunt, Dec. in ant. cassa, num. 17. C. de sacrof. Eccles. Cou. in reg. possessor. part. 2. §. 4. num. 9. vers. tertium, Mench. vii/srequent. cap. 9. Menoch. conf. 350. numero 6. Cald. Pereira de empt. d. cap. 8. num. 31. & 37. & conf. 48. num. 22. Cened. præf. & canon. quest. lib. 1. quest. 35. num. 19. & 20. Deinde confirmat, quia non videtur quod prædicta constitu-
tio, sive lex egreditur limites sua potestatis, disponendo de bonis temporalibus suorum subditorum in ordine ad bonum commune, cum & quilibet priuatus de populo prohibere possit alienationem rei sue immobilis in Clericos, Ecclesiam, sive monasteria, ut patet in contractu emphyteutico, vbi hoc licet sa-
piissime fit, ut tenet communis opinio: nec dicendum videtur quod non possit Respubl. seu Princeps sua lege in proprio ipius Regno faceret, quod quilibet in re sua particulari. Postrem adducunt Ordinationem Regiam lib. 2. tit. 20. in Regno Portugalie, qua prohibetur secularibus alienare bona immobilia Ecclesiæ, Monasteriis, sive personis Ecclesiasticis. Sed his non obstantibus ab illatione proposita recedendum non est; contrariis vero respondentem Principis consti-
tutionem, sive legem huiusmodi statuentes procu-
dubio excedere limites sua potestatis contra immu-
nitatem, & libertatem Ecclesie, quod quidem facere per Ecclesiasticam legem sunt prohibiti directe, & ac indirecte. Nec eadem ratio est de personis particula-
ribus in contractu emphyteutico; de quo adducitur exemplum, nam ciuimodi in re propria non sunt prohibiti facere, quod sibi libuerit; diversaque est ratio de bonis propriis, & de bonis Reip. que cum communia sint, in communi & absque distinctione omnibus debent distribui, nec in hac distributione persone Ecclesiasticae deterioris esse debent conditionis. Ad Ordinationem vero Regni Portugalie respondent aliqui (si haec responso sufficeret) scien-
tiae, & paciente Summo Pont. supra hominum memoriā ita semper fuisse obseruatam, vnde debent validae censi, ac si constaret speciali privilegio fuisse confirmatas, arg. l. 3. §. ductus aqua. ff. de aqua quotid. cap. super quibusdam, §. præterea, de verbis significat. constat etiam prædictas Ordinationes fuisse confirmatas in concordatis in Curia Romana inter Clerum, & Regem Dionysium, prout referunt D. Barbosa in pri-
nariis scholis ad l. filius fam. ff. de legatis 1. vers. ad Ordin. Bened. Aegid. d. §. 2. num. 12. Cald. Pereira de empt. cap. 8. num. 36.

C. Alii

Colle^tanea Doct. in lib.I. Decretal.

32 *Alienandi fendum, &c.]* Procedit in alienatione feudi Ecclesiae sine consensu ipsius Ecclesiae, quo causa sit deterius ius Ecclesiae cum compellatur habere vassallum in sui contemptum, & praeiudicium, & quia Ecclesia habet illud priuilegium ne fendum ipsius alienetur absque consensu suo tunc statutum laicorum tanquam in praeiudicium Ecclesiae non valet, ita Ouid. de Amicis *de iure emphyteut. questione 80. num. 10.*

33 *Commodum, & fauorem.]* Notatur ad hoc quod statuta laicorum favorabilia etiam generalia non profundunt Clericis, & Ecclesiis, ut per Gram. d. dec. 100. n. 9. Tiraq. de iure primog. q. 44. n. 3.

34 In glo. personis 2. Notatur ad hoc quod bona matrimonialia Clericorum gaudent priuilegio bonorum Ecclesiae, de quo vide Nau. conf. 1. 2. de censibus, in antiqu. & conf. 5. de immunit. Eccles. in nouis, Perezel. 8. tit. 2. lib. 1. pag. 44. & l. 1. tit. 3. eod. lib. 1. Ordin. pag. 66. Guttier. pract. lib. 1. q. 3. n. 17. & lib. 4. q. 8. n. 17. Surd. conf. 1. n. 70. & conf. 260. n. 10. Sayt. in florib. decif. sub tit. de censibus decif. 12. Mora. in emporio curis p. 1. tit. 2. in prelud. num. 144. Soar. de Pace in praxi tom. 2. prelud. 2. n. 16 post Bobadil. Gironda de priuilegiis, seu exemptione explicatione num. 240. Bellet. disquisit. clericis part. titul. de exemptionibus clericorum, §. 5. numero 2. Et ideo super illa Principes gabellas imponere non possunt. Azor. p. 3. lib. 5. cap. 10. quest. 7. Molin. tom. 3. trah. 2. d. sp. 67. 1. num. 2. Molfes. in sum. tom. 2. trah. 1. cap. 22. numero 166. Soar. contra Regem Arglie. lib. 4. cap. 2. & 25. Barthol. à S. Fausto in speculo Confess. dispu. 33. quest. 1. 2. numero 2. Duard. in Bull. Cœne. lib. 2. can. 8. quest. 5. num. 4. Layman in Theolog. moral. lib. 4. trah. 9. c. 6. n. 9. Lessius de inst. lib. 2. c. 33. dub. 3. n. 19. Filliac. tom. 1. trah. 16. cap. 11. num. 198.

35 In glo. fin. ibi, nisi connicta, &c. Non est verisimile quod index sententiam tulerit sine probationibus, Menoch. confil. 100. num. 234. cum seq. cum sententia lata sine probationibus sit ipso iure nulla, & pro ea non praefumatur, Mascal. de probat. conclus. 1296. num. 41. quiequid contrarium velint Surd. decif. 36. num. 6. Cald. Pereira in l. si curatorem. verbo. lat. n. 15. Vnde sententiam laram sine causa cognitione ipso iure nullam esse resolutum Duen. reg. 186. ampl. 8. D. Barbola part. 3. rub. ff. solus. matr. numero 52. Bernard. Graue ad practio. Camerac. in per. in proam. numero 19.

36 Vé si tam leui tempore, vel cum tanta festinatione lata fuerit, quod acta verosimiliter videri non potuerant, Bonacol. commun. crimin. verbo. sententia, fol. 150. Menoch. de arbitri. lib. 1. quest. 42. Hippol. conf. 48. n. 34. Gregor. l. 1. verbo acaban. titul. 8. part. 3. Marane. de ordine iudiciorum, part. 4. pag. 197. num. 6. cum seqg. Bald. tom. 2. communio opib. lib. 6. titul. 8. numero 25. pag. 243. Put. part. 1. decif. 344. Mascal. concl. 240. numero 1. & conclus. 1296. num. 16. Rota apud Farin. decif. 109. num. 3. in 1. collect. non si alias p. 4. divers & decif. 1. 1. numero 2. p. 2. recent. & in Bononi. Portoni. 8. Martij. 1610. coram Card. Pamphilio iun. & in Romana pecuniaria 13. Februario 1612. coram Sacroto, & in Mediolanen. bonorum 11. Aprilis 1622. coram R. P. D. meo Pirouano. Coualer. decif. 135. num. 1. Menoch. de arbitri. quest. 42. n. 9. & lib. 2. de presump. pres. 7. n. 31. & Gonzal. ad reg. 8. Cancel. glo. 46. num. 46. Alex. Trentacin. var. lib. 2. tit. de ind. cap. ref. 2. Emman. Roder. in pract. o. vle part. 1. à num. 16. Bobadil. in sua politica, lib. 1. cap. 5. num. 17. Steph. Grati. discept. forens. cap. 1. 53. n. 1. vbi n. 3. resolutio procedere etiam in interlocutoria, arbitriarii, & sententia Principis, & n. 7. limitat quando in tempore breui potest esse instructus de negotio.

Et hoc habet locum etiam quando breuitas tem-

poris fuit talis, in qua index adhibere potuit aliquam causam cognitionem, licet non plenam, vt notant Abb. in cap. ex litteris, num. 6. de restit. in integ. Put. decif. 4. de indic. Mantic. decif. 84. in fine. Indicis tamen arbitrio relinquatur quando sententia dicatur intra breve tempus & celeriter lata. Parif. conf. 79. num. 14. lib. 1.

S V M M A R I V M.

- 1 *Pœna simpliciter apposita proprie contumaciam in duobus intelligitur temporalis, non perpetua.*
- 2 *Actus in dubio censetur factus secundum illud, quod ius disponit generaliter, & eius ampliations amplebitur.*
- 3 *Stylus Curia facit ius, & pro lege observatur.*
- 4 *Stylus iudiciorum circa processus ordinationem & indiciorum usum versantem pro lege in eodem iudicio observandis etiam in criminalibus.*
- 5 *Index indicando contra stylum facit item suam.*
- 6 *Sententia ita contra stylum est nulla.*
- 7 *Dolores multa de stylo agentes referuntur.*
- 8 *Suspensus inductus propter contumaciam censetur inductione ad tempus, quo durat contumacia.*
- 9 *Pœna imposita pro contumacia regulatur secundum limites contumacia.*
- 10 *Contumacia cessante cestat effectus illius.*
- 11 *Contumax non dicitur qui non potuit comparere ex aliqua iusta causa, seu impedimento.*
- 12 *Contumax non dicitur quia nisi contumacia accusatur.*
- 13 *Contumacia non est propriè crimen.*

C A P. Ex litteris. XI.

Priuatus ob contumaciam iuxta formam statuti communione aliorum, si deinde voluerit obedere, restituendus est, quia quando non apponitur in perpetuum, intelligitur priuatio temporalis, tum ex iure, tum ex consuetudine. Colligunt ex Ordinar. Abb. antiqu. Collect. Zabarell. Bellarm. Joan. Andr. Anch. Imola. Innoc. Anania. Dec. Host. Felin. Panormit. Barbat. Aretin. Butr. Alexand. de Nemo. Henric. Boich. Martin. Vran. Compostel. Vinian. in ration. primi libri Iuris Pontif. pag. 23. Alagona in compend. Iuris Canon. pag. 8. remissiū Ximen. in concord. p. 1. & 2. refertur ab Ant. Aug. collect. 3. Decret. lib. 2. tit. de iure iur. cap. 12.

Tam iuris Canonici.] Notatur ad hoc quod actus in dubio censetur factus secundum illud, quod ius disponit generaliter, Flamin. resignat. lib. 7. quest. 3. num. 6. Surd. decif. 170. num. 4 & tunc eius ampliations debet amplecti, Tiraq. in tr. le mort p. 2. declar. 2. n. 2. D. Barbola in l. 1. ff. solut. matr. p. 1. n. 61. Valasc. conf. 42. num. 7.

Quam nostri moris.] Notatur ad hoc quod stylus Curia facit ius, vt per Guttier. Can. lib. 1. c. 33. n. 35. in fine, Nicol. Garc. de benef. p. 1. c. 5. n. 87. Modern. de cognit. per viam violentie p. 2. q. 13. n. 4. Et pro lege observatur, siue sit ad ordinationem, siue ad decisionem caularum, Cacher. Pedem. decif. 22. n. 7. Stephan. Gratian. Marchia decif. 27. n. 18. Alex. Raudent. Pisana decif. 6. n. 67. Camil. Borell. in summa omnium decif. tit. 13. de legib. & confit. n. 108. Pereg. Iannin. de reali cit. lib. 1. c. 1. num. 19. Melch. Phœbos Lusit. decif. 4. n. 8. Flamin. de resignat. tom. 2. lib. 1. quest. 1. num. 17. Et stylus, seu vius sacri 4 Apost. Palatij legis vim obtinet, Rot. decif. 2. de appellat. in nouis, & decif. 16. de consuetudine antiqu. Mandof.

ad

De Constitutionibus, Tit. II.

27

SVMMARIVM.

- 1 Canonici non possunt sine causa restringere numerum Canonicorum, seu Præbendarum.
- 2 Præbendarum suppressio nunquam fieri debet nisi redditus Ecclesiæ diminuti probentur.
- 3 Beneficia de fui natura presumuntur congrua.
- 4 Concil. Trident. quid statutum circa Præbendarum suppressionem ostenditur, & de eius materia DD. referuntur.

CAP. Ex parte. XII.

Honor. III.

Diminutio numeri Canonicorum à Canonicis facta etiam à Papa confirmata, revocanda est, si redditus Ecclesiæ non erant diminuti colligunt ex Ordin. Abb. ant. q. Collect. Zabat. Anch. Bellam. Ioan. Andr. Barbat. Aretin. Imola. Innoc. Anania. Dec. Hoff. Felin. Panorm. Butr. Alex. de Neno. Henric. Boichi. Martin. Vran. Compoffel. Vinian. in rationali primi libri iuris Pontif. pag. 24. Alagona in compend. iuris Canon. pag. 8. remissione Ximen. in concord. p. 1.

Licet non sine eius diminuti redditus.] Notatur ad 21 hoc quod suppeditatio præbendarum nunquam fieri debet, nisi redditus Ecclesiæ diminuti probentur. Felin. in cap. constitutus. num. 1. hoc tit. Aloys. Ricc. in collect. decis. part. 4. collect. 74. & part. 5. collect. 18. & 8. Stephan. Gratian. d. decis. 2. 7. à num. 1. 8. & discept. forens. c. 100. n. 61. & 116. n. 32. Soar. de Pace in pract. in iustit. à n. 4. Ignat. del Villar in sylva responsorum, lib. 1. resp. 1. n. 3.

Communione priuatur.] Notatur ad hoc quod suspensio inducta propter contumaciam, censetur inducta ad tempus, quo durat contumacia, ut est communis intellectus secundum Couar. de sponsal. part. 2. cap. 6. num. 15. Nam pena imposita pro contumacia regulatur secundum limites contumaciae, Bernard. reg. 538.

Restitutionem obtineat.] Notatur ad hoc quod contumacia cessante cessat effectus illius, vt per Tiraq. in tract. cessante causa, part. 1. n. 9. cum seq. Et qui non potuit comparare ex aliqua iusta causa, seu impedimento, non dicitur contumax. Farin. in praxi crimin. q. 1. 8. n. 40. & n. 43. idem asserit si fuit citatus ad comprehendendum in loco sibi non tuto, qui contumax non dicitur quis, nisi contumacia accusetur; Rebuff. tom. 3. ad leges Gallia, tit. de contum. art. 1. glos. vnc. num. 2. Thoming. Lipiensi decis. 24. num. 10. & 11. Camil. Borrel. in summa omnium decis. tit. 46. num. 17. o. Alia de contumacia tradunt Doctores in l. delictum, §. contumacia, ff. de re milit. Menoch. de arbitr. casu 153. Farin. d. quaest. 18. à num. 28. Bonacof. commun. criminalium, pari. i. verbos contumacia, Bernard. Grauez. in praxi. Camera Imper. lib. 1. conclus. 60. Camil. Borrel. dict. tit. 46. num. 4. cum sequent.

In glos. In perpetuum, ibi, hic enim ponitur, &c. Notatur ad hoc, quod contumacia non est proprie crimen, vt per Cou. in cap. Alma Mater, part. 1. §. 9. num. 5. col. 4. Tiraq. de retract. lign. §. 2. glos. 2. num. 5. Perez l. 1. tit. 2. Ordin. pag. 51. 9. dicitur autem lato modo, & per se delictum, vt per Corn. cor. 1. §. 9. & conf. 198. n. 6. vol. 4. Buecazon. de different. inter iudicia civil. & criminal. diff. 192. n. 3.

- 1 Constitutio futura respicit, & non futura, nisi in ea de praeteritis caueatur.
- 2 Lex debet esse clara, dubia enim sibi ipsi parat insidias.
- 3 Contrarietas nulla debet esse in iure.
- 4 Lex habens multiplicem sensum, non potest allegari ad decisionem causarum;
- 5 Interpretatio pertinet ad eum, ad quem pertinet constitutio.
- 6 Pro interpretatione privilegiorum an ad alium, quam ad concedentem recurri possit, remissione.

Tom. I.

E 2 CAP:

28 Collectanea Doct. in lib. I. Decretal.

G A P. Quoniam. XIII. & vlt.

Gregor. IX.

L Ex & constitutio ita respiciunt futura, vt non trahantur ad præterita, nisi de his nominatum caveatur. Colligunt ex Ordinat. Abb. antiq. Collect. Zabarell. Bellam. Ioan. Andr. Anchar. Imola, Innocent. Anania, Dec. Hoft. Felin. Panorm. Barbat. Arexin. Casal. in annoiat. Henric. Boich, Martinus Vranianus, Compofel. Viuian. in rationali primi libri iuris Ponif. pag. 24. Alagonia in compendio iuris Canon. pag. 8. remissiu Casal. in annoiat. & Ximen. in soucordant. part. 1 & 2.

Et nihil debet obscurum, vel ambiguum continere.] Notatur ad hoc quod lex debet esse clara, nihilque obscurum, vel ambiguum continere, Castill. in proposito legum Tauri ad gloss. verbo, entendimendo, fol. 4*i* in fine, l. 5*i* gloss. 1. col. in fine, Morla in emporio iuris Canonici, part. 1. tit. 1. quæst. 6. num. 1*c*. Emman. do Valle de ensalmis & incantari. l. 1. cap. 5. num. 2*b*. vbi etiam quod lex dubia sibi ipsi debet esse, l. tanta, §. contrarium, C. de veteri iure concil. Morla dicit. tit. 1. quæst. 1*c*. Castill. quotidian quæst. lib. 1. de usufructu, cap. 2*b*. n. 14 in med. vide supra ad proem. harum Decretal. num. cum seqq.

Vnde in d. l. tanta, §. hec autem sub pena falsi prohibetur qui quis leges per signorum obscuritates auctoribus fit conscribere, quia lex habens multiplicem sensum non potest allegari ad decisionem caularum, Emman. do Valle d. c. 5. n. 24.

Non ad præterita, sed ad futura tantum extendi.] Dixi supra ad c. 2. hoc tit.

In glos. Declaramus, ibi, quia ad eum pertinet interpretatio ad quem periret constitutere. Notant Doctores per text. ibi in l. vlt. C. de legisbus, & est apud Hispanos l. 14. tit. 1. part. 1. Fr. Ludovic. Miranda de ordine iudic. quæst. 3. art. 3. conclus. 1. Cardoso in praxi Indicium & Adiudicat. verbo lex, num. 6. Don Christoph. de Pace in scholis ad leges styls, l. 3*b* num. 2*b*. & alij per me citati in tract. Axiomatum iuris usufreq. Axiom. 130. num. 1. quibus addo Salgado de protest. Regia tom. 1. part. 4. cap. 12. à princ. vbi num. 20. post Card. Mantic. de tacitis & ambig. conuent. lib. 1. tit. 16. subdit interpretationem generaliter sumptum in quinque species posse distinguiri, nempe in declarativam, intellectuam, correlative, extensiuam, & restrictiuam. Vtrum pro interpretatione priuilegiorum ad alium quam ad concordantem recurri possit? vnde Gabr. lib. 6. commun. tit. de regulis iuris, conclus. 3. à num. 7. Burg. de Pace in proposito legum Tauri à num. 30*c*. Henric. in summ. lib. 7. cap. 29. §. 3. Cardoso verbo, priuilegium, num. 36. Gonzal. ad reg. 8. Cancell. gloss. 5*b*. num. 3*b*. An vero occurrent casu particuliari, quo verba legis seruari non expedit, possit inferior propria auctoritate interpretari legem non obligare in eo casu, an tenetore adire ad Principem, vide Tiraquel. de pia causa priu. 162. & de retract. lig. §. 35. gloss. num. 7. 2*b*. & 3*b*. Mich. Salon. 2*b*. quæst. 6*b*. art. univ. Sayi. in clavis Regia, lib. 3. cap. 10. num. 3. Valent. tom. 2. disput. 7. quæst. 5. puncto 8.

De Rescriptis.

T I T. III.

VPER hanc rubri. scripserunt Zabarell. Collect. Bellam. Ioan. Andr. Imola, Anania, Butrius, Panorm. Felin. Dec. Martin. Vranianus, Mantua, Petr. Gregor. per 55. capita materiam huius tit. tractat. Barbat. Bald. Petr. Alphonf. de Vasconcellos in harmonia rubricarum, Didac. Sahaguns. Petr. Rebuff. repetitionum var. Petr. de Ravenna in compendio iuris Canonici, Martin. Melnartus in epitome Decretalium, Guillelmus Durandus, Specul. in breviario aureo iuris Canonici, fol. 5. Dan. Venat. in analysi methodica iuris Pontificij, pag. 19. Goffred. & Hoft. in summ. huius tit. Alexandr. Caßan. & Anafas. Germonius in paratilitis ad quinque libros Decretalium, sub hoc tit. Stephan. Ranchin. in continuatione titulorum Decretalium, Barth. Carthag. in exposit. titul. iuriis Canon. Zipa. in analytica postremi iuris Canon. enarrat. nouissime Ioan. Honor. lib. 1. summ. in Decretales annones sub hoc titul. & nouissime Andreas Vallenfors tom. 2. repetitionum in iure Canonico ad 1. Decretal. librum, Anton. Burgos & Quintil. Mandol. in appendice.

De rescriptis tractat. Villalob. Soar. Bonacos. & alij tom. 1. communum opinion. lib. 1. tit. 1. de diversis rescript. Nauar. tom. 1. consiliorum, Sayi. in floribus decis. sub hoc tit. Cuch. in sit. maior. lib. 1. tit. 4. Staphil. de literis gratia. & iustitia in 1. Mandol. de gratia signatura, §. 1. Petr. Rebuff. de rescript. & priuileg. Guid. Pape de rescript. tom. 3. tractatum Doct. part. 2. fol. 28. Alexand. Trentacinq. variar. resolut. titul. de rescriptis, Perez 1*b*, titul. 12. lib. 3. Ordin. pag. 68*b*. Azot. in sit. moral. part. 2. lib. 7. cap. 3*b*. cum seqq. Valer. Reginald. in praxi fori paenitent. lib. 30. tract. 3. à num. 16*b*. Rendina in promptuario receptarum sententiarum, tom. 1. titul. 10*b*. de rescript. Menoch. de arbitrat. casu 200. & 201. Ioan. Baptista Costa de fali scientia. & ignorant. cent. 2. distinct. 16. Card. Turch. tom. 6. litera P. conclus. 207. cum seqq. De rescriptis utrinque signature. Ioan. Baptista Marchesant. De rescriptorum subreptione. Ioan. Baptista Leonel. De rescriptis Apost. Ioan. de Graffis tom. 3. p. 2. fol. 3*b*.

S V M M A R I V M.

- 1 Privilio generali secundum ius commune obtenta obstat rescriptum speciale etiam de eo mentionem faciens.
- 2 Clausula, appellatione remota, quos effectus habeat, remissive.
- 3 Rescriptum seu mandatum speciale derogat generali, etiam de eo nullam faciat mentionem.
- 4 Mandatum de prouidendo speciale derogat generali precedenti, licet de illo nulla mentio habeatur.
- 5 Privilium secundum non factens de primo mentionem illi non derogat.
- 6 Privilium speciale non aliter derogat generali, nisi facta huius mentione.
- 7 Iurisdictione mandatum speciale non derogat generali.

8 Generis